

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Tjejers kontakter på Internet

En kvalitativ studie av unga tjejers erfarenheter av och tankar kring sociala kontakter på den virtuella arenan.

SQ1562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp
Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits
Kandidatnivå
Termin: Vårterminen 2013
Författare: Frida Bergström och Clara Egedal
Handledare: Theresé Wissö

Abstract

Titel: Tjejers kontakter på Internet – En kvalitativ studie av unga tjejers erfarenheter av och tankar kring sociala kontakter på den virtuella arenan.

Författare: Frida Bergström och Clara Egedal.

Institution: Institutionen för socialt arbete. Göteborgs universitet. Vårterminen 2013.

Nyckelord: Internet, virtuell arena, social kontakt, ung, tjej.

Sammanfattning: Syftet med denna undersökning har varit att undersöka och få förståelse för 16-åriga tjejers erfarenheter av och tankar kring sociala kontakter på den virtuella arenan. Frågeställningarna vi utgått ifrån handlar om vilka erfarenheter unga tjejer har av sociala kontakter på Internet, vilken betydelse dessa kontakter tillskrivs samt om tjejerna framställer sig på olika sätt på den virtuella arenan, och i så fall hur. Empirin samlades in med hjälp av två fokusgruppsintervjuer med totalt 12 tjejer i 16-års ålder. Fokusgrupperna genomfördes med elever från en friskola i Göteborgs centrala delar. Våra teoretiska utgångspunkter för analys av den insamlade empirin var Erving Goffmans dramaturgiska perspektiv och Al Coopers teoretiska modell The Triple-A-Engine, vilken sedan utvecklades till modellen The Quin-A-Engine. Vi har också använt oss begreppet genus. Resultatet tyder på att de unga tjejerna i undersökningen spenderar mycket tid på den virtuella arenan och att de formar olika sociala kontakter där. Kommunikation och relationer på den virtuella arenan upplevs som betydelsefullt. De flesta kontakter de skapar över Internet är kontakter med individer de känner till på den fysiska arenan. Flera sociala virtuella kontakter utvecklas till fysiska. Endast ett par av deltagarna uppger sig ha erfarenhet av kontakt med helt okända individer. Sociala kontakter skapas och upplevs som meningsfulla trots långa avstånd. Deltagarna uppger sig saknar en dimension på den virtuella arenan, nämligen den fysiska. De flesta av deltagarna ser fysisk kontakt som önskvärd, eftersom de då får en helhetsbild av den individ de interagerar med. Studien visar att anonymitet, eller känslan av den, kan tillåta de unga tjejerna att visa sidor de annars inte skulle få uttryck för. Studiens resultat visar dock också att det råder normer och regler för vad som är accepterat beteende på den virtuella arenan. Deltagarna visar på medvetenhet om olika risker aktiviteter på den virtuella arenan kan innebära.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte	1
1.2 Frågeställning	1
1.3 Relevans för socialt arbete	1
1.4 Avgränsningar	2
1.5 Centrala begrepp	2
1.5.1 Det virtuella och det fysiska	2
1.5.2 Internet och sociala medier	3
1.5.3 Sociala kontakter på den virtuella arenan	3
2 Tidigare forskning.....	4
2.1 Ungas Internetanvändande	4
2.2 Internets betydelse.....	4
2.3 Internet och globalisering.....	5
2.4 Kontakter på Internet.....	5
2.5 Att kommunicera bakom en skärm	6
2.6 Risker ur ett vuxenperspektiv?.....	7
2.7 Risker ur ett ungdomsperspektiv?.....	7
3 Teoretiska utgångspunkter	9
3.1 The triple-A-engine	9
3.2 Det dramaturgiska perspektivet.....	10
3.3 Begreppet Genus	11
4 Metod	13
4.1 Litteraturunderlag.....	13
4.2 Kvalitativa fokusgruppsintervjuer.....	13
4.3 Urval och rekrytering	14
4.4 Planering inför intervjuer	15
4.5 Genomförande av intervjuer	16
4.6 Interaktionen i grupperna	17
4.7 Bearbetning och analys	18
4.8 Förförståelse	18
4.9 Forskarnas delaktighet	20

4.10 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet	20
4.10.1 Validitet	20
4.10.2 Reliabilitet	20
4.10.3 Generaliserbarhet.....	20
4.11 Etiska överväganden	21
4.11.1 Informationskravet	21
4.11.2 Konfidentialitetskravet	21
4.11.3 Samtyckeskravet.....	22
4.11.4 Nyttjandekravet	22
5 Resultat och analys	23
5.1 Den virtuella arenan	23
5.1.1 “Man är alltid uppkopplad”	23
5.2 Med vem skapas kontakterna?	24
5.2.1 “De flesta man har på Facebook känner man ju”	24
5.2.2 “Man kan träffa folk från hela världen”	26
5.3 Virtuella kontakter blir fysiska.....	27
5.3.1 “Till slut måste man träffas liksom”	27
5.4 Betydelsen av virtuell kommunikation	31
5.4.1 “Man kan prata om allting”	31
5.4.2 “Man vågar bitcha lite mer bakom skärmen”	33
5.4.3 “Sånt händer inte mig”	35
5.4.4 “På Internet kan man välja vilken sida man vill visa”	36
6 Slutdiskussion	38
6.1 Sammanfattning av resultat.....	38
6.1.1 Vilka erfarenheter har de intervjuade tjejerna av sociala kontakter på den virtuella arenan?.....	38
6.1.2 Vilken betydelse tillskrivs dessa sociala kontakter?	38
6.1.3 Framställer tjejerna sig på olika sätt på den virtuella arenan och i så fall hur?.....	38
6.2 Diskussion	39
7 Referenslista.....	41
8 Bilagor	44
8.1 Informationsmail	44
8.2 Frågeguide.....	45

1 Inledning

Intresset för unga tjejer och deras Internetvanor väcktes genom vår medverkan i Unga möter unga, vilket är en verksamhet som uppstått genom ett samarbete mellan Göteborgs universitet och Ungdomsmottagningen Centrum i Göteborg. Verksamheten går ut på att socionomstudenter under sin praktikperiod träffar olika gymnasieklasser för diskussioner och samtal kring sex, samlevnad och relationer. Under dessa tillfällen fick vi upp intresset för unga tjejer och deras sociala kontakter på den virtuella arenan. Vi fick intrycket att Internet utgör en betydelsefull del av unga tjejers vardag och att det kan vara en källa till kontaktskapande, umgänge och underhållning. Vi intresserade oss också för den bild massmedia förmedlar av unga tjejer och deras aktiviteter på den virtuella arenan. I december 2012 publicerade Göteborgs-Posten flera artiklar med anledning av ett stort bråk. Bråket startade på grund av grova förtal över Internet och många unga tjejer var inblandade i händelsen (Göteborgs-Posten 2012). Aftonbladet skrev i mars 2013 om en flicka i Kumla som misstänkts ha blivit trakasserad och hotad på av en äldre man på Internet. Flickan tog sitt liv och polisen misstänker att trakasserierna och hoten över Internet orsakade händelsen (Aftonbladet 2013). Efter denna händelse har fler anmälningar strömmat in mot den äldre mannen, som kommit i kontakt med och utsatt fler unga tjejer (Svenska Dagbladet 2013). Artiklarna från Göteborgs-Posten, Aftonbladet och Svenska Dagbladet är ett par exempel massmedia presenterar om ungdomar och främst unga tjejer och deras aktiviteter på Internet. Det är den bild som når allmänheten. Under samtalen vi hade under Unga möter unga märkte vi en skillnad mellan massmedias bild och den bild unga tjejer själva gav av deras aktiviteter på den virtuella arenan. Det efterlyses mer forskning som lyfter fram ungas egna tankar om Internet (Dunkels 2012; Rydin 2010).

1.1 Syfte

Utifrån vår problemformulering ovan har vi formulerat följande syfte: Vi vill undersöka och få förståelse för erfarenheter och tankar tjejer i 16-års ålder har gällande sociala kontakter på den virtuella arenan.

1.2 Frågeställning

Utifrån problemformulering och syfte ovan ställs ett antal delfrågor:

- Vilka erfarenheter har de intervjuade tjejerna av sociala kontakter på den virtuella arenan?
- Vilken betydelse tillskrivs dessa kontakter av tjejerna?
- Framställer tjejerna sig på olika sätt på den virtuella arenan och i så fall hur?

1.3 Relevans för socialt arbete

Vi anser att uppsatsen kan ge en inblick i hur unga tjejer själva beskriver erfarenheter av och tankar kring sociala kontakter på den virtuella arenan. Studien kan bidra till att nyansera den existerande bilden av unga tjejers sociala kontakter på den virtuella arenan. För professionella inom socialt arbete kan en utökad

kunskap om unga tjejer och deras sociala kontakter på den virtuella arenan bidra till en ökad kunskap kring unga tjejers vardagliga liv, där Internet kan utgöra en stor och viktig del. I denna uppsats kan vi få ta del av unga tjejers egna berättelser genom att de själva får göra sin röst hörd. Det är viktigt att som professionell ha ett nyanserat synsätt för att få ett helhetsperspektiv på det arbete som utförs.

1.4 Avgränsningar

Den virtuella arenan kan studeras utifrån olika infallsvinklar beroende på kunskapsintresse och syfte. Den virtuella arenan är enorm vilket gör att en avgränsning är ett måste för att begränsa undersökningsområdet och på så sätt uppnå ett mer kvalitetsmässigt arbete. Denna uppsats specificeras till att ta upp virtuella sociala kontakter och 16-åriga tjejers erfarenheter av och tankar kring detta ämne. Att fokus ligger på unga tjejer i just 16-års ålder beror på att det är under den period unga kan ses leva i en period mellan barndom och vuxenhet. Det kan ses som en ålder då individen stegvis frigör sig från sina föräldrar och strävar efter att skapa ett självständigt liv, men då den samtidigt betraktas som ett barn av andra (Frisén & Hwang 2006). Tjejer i 16-års ålder kan idag anses tillhöra en generation, vilken mer eller mindre vuxit upp med Internet och sociala medier som en del i det vardagliga livet och de har många olika erfarenheter och tankar kring detta. Det är unga tjejers egna erfarenheter och tankar som kan vara viktiga att lyfta fram för att få en insyn i deras liv och vardag.

Uppsatsen har begränsats till att enbart beröra unga tjejer och vi har alltså valt att utesluta unga killar. Tanken var från början att använda både unga tjejer och killar i undersökningen, men eftersom endast tjejer var närvarande vid rekryteringstillfället till fokusgrupperna, lades fokus enbart på unga tjejer. Vi diskuterar detta närmare under kapitel *Metod*.

Uppsatsen har avgränsats till en kvalitativ forskningsmetod eftersom syftet med arbetet är att undersöka tjejers egna erfarenheter av och tankar kring sociala kontakter på den virtuella arenan. Med en kvalitativ ansats kan vi lyfta fram ett perspektiv där tjejerna själva får sina röster hörda och vi vill genom uppsatsen framhäva deras egna tankar och berättelser. Kvalitativa undersökningar efterlyses dels för att föra fram fler subjektiva berättelser kring ämnet och dels för att komplettera existerande kvantitativ data (Dunkels 2012; Rydin 2010).

1.5 Centrala begrepp

För att läsaren ska kunna få en förståelse för hur vi använder och vad vi menar med olika begrepp i uppsatsen, följer här kortare beskrivningar av begreppen *det virtuella* och *det fysiska*, *Internet och sociala medier* samt *sociala kontakter på den virtuella arenan*.

1.5.1 *Det virtuella och det fysiska*

I denna uppsats har vi valt att använda oss av begreppen *det fysiska* och *det virtuella* samt *den fysiska arenan* och *den virtuella arenan*. Vi har inspirerats av forskaren Cecilia Löfbergs begreppsformulering där hon poängterar att den fysiska och virtuella kontexten *tillsammans* utgör viktiga delar av individers liv

(UR Samtiden 2008). En del beteckningar, såsom “IRL” (in real life) eller “det verkliga livet” kan ge uttryck för att den virtuella arenan inte värderas lika högt som den fysiska arenan (Dunkels 2012). Det enda som skiljer den virtuella arenan från den fysiska är att vi blir avskilda från våra kroppar, eftersom vi i det virtuella inte har kropparna med oss på samma sätt som i det fysiska (UR Samtiden 2008).

1.5.2 Internet och sociala medier

Internet kan ses som en enorm virtuell plattform där användaren kan kommunicera med ett obegränsat antal individer nästan oavsett plats och tid på dygnet. Det största användningsområdet har varit och är fortfarande att använda sig av Internet för att skicka meddelanden, främst via mejl. Många använder även Internet till att sprida bilder, filmer och ljud, eller för att kommunicera genom direkta möten, exempelvis Skype (Nationalencyklopedin 2013). Det är vanligt att använda Internet till sociala medier såsom mötesplatsen Facebook eller dejting-mötesplatsen Badoo. Instagram och Bilddagboken är också virtuella mötesplatser där användarna kan dela bilder och interagera med andra användare. WhatsApp är en applikation till mobiltelefonen där användare kan skicka direkta meddelanden till varandra över Internet. Genom en blogg kan Internetanvändaren med hjälp av text, ljud och bild skapa en webbdagbok, som andra användare också kan ta del av och kommentera. Gemensamt för dessa mötesplatser är att de handlar om sociala medier. Sociala medier har utvecklats i en kombination av teknologi och social interaktion (*ibid.*). Kännetecknande för sociala medier är användarens möjlighet att vara *både* mottagare och sändare av kommunikation (Löfberg 2008; Nationalencyklopedin 2013). Kännetecknande är även att kommunikation på den virtuella arenan huvudsakligen sker via text och inte tal, som i det fysiska livet. Internet har traditionellt funnits tillgängligt genom datorer. Idag är det dock vanligt att också använda Internet genom så kallade ”smarta ting”, som exempelvis mobiltelefoner (Nationalencyklopedin 2013).

1.5.3 Sociala kontakter på den virtuella arenan

I uppsatsen används begreppen *sociala kontakter på den virtuella arenan*. Vi utgår från våra intervjudeltagares tankar om vad detta innebär. De intervjuade tjejerna berättade om vänskapskontakter, kärleksrelaterade kontakter eller andra kontakter där individerna enbart är bekanta med varandra, på den virtuella arenan. Undersökningen tar alltså inte upp kontakter av mer formellt slag. I uppsatsen kallar vi dessa kontakter i huvudsak, oavsett innebörd, för *kontakter*, och i några fall för *relation*. I analysdelen kommer vi dock att gå närmare in på olika kontakter och vilka erfarenheter och tankar tjejerna i undersökningen har kring dessa.

2 Tidigare forskning

Här ges en överblick över tidigare forskning kring det ämne vi valt att studera. Vid genomgången av tidigare forskning funderade vi på vilka begrepp och teoretiska perspektiv som kunde vara relevanta för vårt ämnesområde, samt vilka metoder som tidigare har förekommit. Den tidigare forskningen har varit ett stöd till oss i våra resonemang kring arbetet. Den har också varit något av en grund till uppsatsens resultat och analys av resultatet. Kapitlet inleds med att ge en bild av hur användandet av Internet och sociala medier ser ut bland unga tjejer och killar. Sedan ges en överblick över kunskapsläget inom det område vi valt att fokusera uppsatsen på.

2.1 Ungas Internetanvändande

Användandet av Internet är stort och utbrett bland både unga tjejer och killar idag. Mediebarometern (Carlsson 2010a) gör årligen räckviddsundersökningar. Undersökningarna visar hur stor andel av den svenska befolkningen som tar del av olika medier, exempelvis radio, dagstidningar och Internet, under en genomsnittlig dag. År 2010 visade Mediebarometern att 89 % tjejer och killar i åldersgruppen 15- 24 år använde Internet en genomsnittlig dag, oavsett om användandet skedde i skola och/eller hemmiljö. En sådan genomsnittlig dag använde samma åldersgrupp Internet i drygt två och en halv timme (*ibid.*). Både tjejer och killar använder Internet i lika stor mängd varje dag, men de spenderar sin tid på olika aktiviteter (Poikolainen 2009). Internetbarometern (Facht & Hellingwerf 2012) visar att under den tid ungdomar spenderar på Internet använder tjejer Internet till att läsa och skriva en egen blogg i högre grad jämfört med pojkar (*ibid.*). Unga tjejers bloggar handlar i många fall om mode och skönhet (Andersson 2010). Killar spenderar mer tid på underhållsriktade aktiviteter, medan tjejer aktiverar sig med sociala nätverk (Poikolainen 2009). Mer än dubbelt så många killar spelar on-line spel jämfört med flickor (Facht & Hellingwerf 2012).

2.2 Internets betydelse

Mina Gärdedal och Hedvig Nathorst-Böös (2009) har i uppdrag av Ungdomsstyrelsen intervjuat tjejer och killar i åldern 14-22 om relationer över Internet. Flera av studiens deltagare upplever fördelar med att lära känna andra individer över den virtuella arenan. De menar att fokus då inte ligger på Internetanvändarens utsida, utan mer på tankar och känslor. Gärdedal och Nathorst-Böös menar att kontakter på den virtuella arenan därmed kan ge ungdomarna bekräftelse och uppskattning på ett annat sätt jämfört med vad fysiska kontakter kan göra. Internet kan ses som en arena, där ungdomarna kan visa sidor av sig själva, vilka de fann svårare att nå ut med i det fysiska (*ibid.*).

Det har visat sig att Internet är en arena där unga tjejer kan testa på olika roller och experimentera genom att framhäva olika sidor av sig själva. Traditionella normer och regler för hur en ung tjej ska bete sig kan böjas och testas. Det har även visat sig att på den virtuella arenan är unga tjejer mer utagerande, de visar större självförtroende och vågar ta större plats jämfört med på den fysiska arenan. Könsnormer existerande på den fysiska arenan återfinns dock på den virtuella.

Det kan handla om att unga tjejer förväntas vara ”lagom”. Att de exempelvis förväntas vara attraktiva, men inte för attraktiva för att de ska kunna följa den normativa ordningen (Poikolainen 2009).

Intervjudeltagarna i Gärdedal och Nathorst-Böös (2009) undersökning ser det som enklare att hitta liksinnade på den virtuella arenan jämfört med på den fysiska. På Internet kan liksinnade individer samlas på samma chattforum eller samma sajter (*ibid.*). Enligt rapporten ”Vi ses på Internet” söker sig dock främst unga killar i större utsträckning till olika forum för att kommunicera kring gemensamma intressen jämfört med unga tjejer (Regionplane- och trafikkontoret 2007). Ungdomsstyrelsens studie visar att unga killar och tjejer inte alltid är ute efter att träffas på den fysiska arenan. Ungdomarna i rapporten menar att det kan vara lika meningsfullt och tillfredsställande att inte göra det. I de flesta avseenden är det dock fysisk kontakt som efterfrågas, även i de fall då kontakter skapats över långa avstånd. Enligt studien kan unga killar och tjejer söka kontakt på den virtuella arenan för att sedan träffas på den fysiska med syfte att undersöka hur relationen fungerar också där. Förklaringen till det är att deltagarna i studien ansåg det som viktigt att parterna trivs bra tillsammans på båda arenor (Gärdedal & Nathorst-Böös 2009)

Carl-Göran Svedin och Gisela Priebe (2009) har i uppdrag av Ungdomsstyrelsen intervjuat tjejer och killar i åldern 17-25 år. Undersökningen visar att 87% av deltagarna fysiskt har träffat en social kontakt de lärt känna på den virtuella arenan. Undersökningen visar också att killar lär känna fler kontakter från det virtuella i det fysiska. Tjejerna i undersökningen har också erfarenhet av att fysiskt träffat virtuella kontakter, men har dock inte träffat lika många kontakter jämfört med killar (*ibid.*).

2.3 Internet och globalisering

Enligt forskaren Kristian Daneback (2012) kan Internet, som uppfinning och själva användandet av det, beskrivas som en del av globaliseringen och förändrade interaktionsmönster. Genom tillgång till den virtuella arenan känner individen inte bara till händelser i dess lokala kontext, utan även händelser som sker långt bort från det lokala och den omedelbara närheten. Daneback refererar till sociologen Zygmunt Bauman, som menar att det finns en stor global rörlighet som innebär att kontakter kan knytas även om det råder långa rumsliga avstånd mellan parterna. Trots fysisk avlägsenhet på den virtuella arenan kan detta kontaktskapande vara av lika emotionell vikt som omedelbart kontaktskapande på den fysiska arenan (*ibid.*).

2.4 Kontakter på Internet

Forskaren Pia Södergård (2007) undersöker i en avhandling virtuell gemenskap bland ungdomar i åldern 11-21. Avhandlingen visar att Internet är en miljö där sociala kontakter både kan knytas och observeras. Interaktion mellan vänner, kompisars kompisar, bekanta och obekanta kan gynnas av gemenskapen på den virtuella arenan (*ibid.*). Just unga tjejer använder den virtuella arena för att upprätthålla och utveckla sociala relationer. Virtuella kontakter ersätter inte fysiska, men utgör en central arena i unga tjejers vardag (Poikolainen 2009).

På den virtuella arenan intar kroppen och det fysiska inte en position av större betydelse för samtalen, vilket kan förändra förhållningssätten till socialisering (Löfberg 2008). Forskaren Elza Dunkels (2012) visar i sina studier att användare av Internet blir mer känslomässiga vid kommunikation på den virtuella arenan. Den virtuella kommunikationen skapar ett tillåtande klimat, vilket även kan förklara att olika relationer gynnas. Relationer existerande i det virtuella varierar i värde och betydelse, precis som relationer i det fysiska (*ibid.*).

Enligt Södergårds (2007) studie använder unga ofta den virtuella arenan till att vårda kontakter de redan har knutit med vänner i det fysiska (*ibid.*). Det är ett resultat som visat sig särskilt tydligt bland unga tjejer (Poikolainen 2009). Södergårds studie visar att virtuella kontakter också bör existera i det fysiska för att en relation ska upplevas och anses vara betydelsefull. Deltagarna i studien menar att det kan ta tid och kraft att knyta virtuella sociala kontakter till individer de inte känner till sedan tidigare (*ibid.*). Unga tjejer ser det som en utmaning att hitta något gemensamt att prata om när de kommunicerar med främmande individer. Med de fysiska vännerna har de redan gemensamma referensramar och de menar att kommunikationen då flyter på ett lättare sätt (Svedin & Priebe 2009; Södergård 2007).

2.5 Att kommunicera bakom en skärm

Forskaren Cecilia Löfberg (2008) har i sin studie med unga tjejer och killar upptäckt att en anledning till ungas positiva inställning till Internet kan vara att en del av de frågor de ställer över Internet kan vara frågor de inte skulle våga ställa ansikte mot ansikte. Det kan handla om frågor kring kärlek och sex, hur man hanterar vänner som sviker, föräldrar som har svårt för att lyssna eller svåra händelser unga inte vet hur de ska hantera. Det kan vara lättare att ta upp dessa frågor på den virtuella arenan eftersom egna känslor och tankar inte hamnar i fokus på samma sätt som i en fysisk kompisgrupp.

Den virtuella arenan kan skapa anonymitet på olika sätt (*ibid.*). Anonymitet bakom en skärm kan upplevas som problematisk. Unga tjejer menar att det inte går att undvika risker på den virtuella arenan i och med att det inte går att vara säker på vilka andra individer egentligen är och vilka egentliga syften de har (Poikolainen 2009).

Det kan finnas både fördelar och nackdelar med avsaknaden av sociala ledtrådar, exempelvis kroppsspråk, beteende och hörselintryck, på Internet. Sociologen Benjamin Cornwell (2001) menar att icke-fysisk virtuell kommunikation kan bli problematisk på så sätt att den lättare skapar utrymme för misstolkningar. Han menar att när individer kommunicerar i det fysiska livet kan de mötas direkt och direkt svara på varandras verbala- och ickeverbala kommunikation. Misstolkningar beror på att kommunikationen begränsas och att det därmed blir svårare att läsa av olika signaler de interagerande individerna sänder ut (*ibid.*). Sociologen Simon Lindgren (2007) framhäver en annan aspekt då han menar att på Internet behöver känslor av genans inte föras i ljuset, utan kan hanteras på ett lättare sätt. Yttranden kan formuleras med tid och tanke och relationer kan fördjupas ytterligare då Internet kan tillåta de interagerande att närma sig ämnen, som inte hade blivit aktuella i en direkt och fysisk kommunikation (*ibid.*).

2.6 Risker ur ett vuxenperspektiv?

Kipa Poikolainen (2009), projektledare för rapporten ”Tjejer och Internet”, beskriver hur unga tjejer och Internet av vuxenvärlden är ämnen sammankopplade med oro för olika risker och utsatthet. När det gäller unga tjejer och risker på den virtuella arenan står sexuell utsatthet i fokus, ett fokus som råder också på den fysiska arenan (*ibid.*). Massmedia kan vara snabba med att rapportera och lägga fokus på unga individer och utsatthet på den virtuella arenan. Det kan handla om rapporter om att unga tjejer kommer i kontakt med pornografi, mobbning eller utsätts för negativa möten med främlingar (Carlsson 2010b; Dunkels 2012). År 2007 visade Brottsförebyggande rådet att 30% unga tjejer och 9% unga killar hade blivit kontaktade för sexuella syften av okända individer på den virtuella arenan (Brottsförebyggande rådet 2007). Trots att flera råkar ut för detta har det visat sig att de flesta unga själva ser på Internet som något positivt och att unga upplever sig ha förmågan att hantera och sortera bland virtuell information och kontakter. Unga individer menar själva att den virtuella arenan kan vara en källa till kreativitet och vänskap (Carlsson 2010b; Dunkels 2012).

Forskaren Ingegerd Rydin (2010) menar att det inte är konstigt att vuxenvärlden oroar sig för vad tjejer gör på den virtuella arenan. Det beror på att inte bara massmedia koncentrerat sig på ett riskperspektiv, utan också då tidigare forskning har fokuserat på unga individer och Internet ur ett riskperspektiv. Rydin (2010: 21) skriver att: “det har vilat ett ’bekymringsperspektiv’ över barnforskningen, där de vuxnas oro över mediernas effekter varit vägledande för forskningen och de frågor som ställs” (*ibid.*). En förklaring till detta kan vara att det inom forskningen om Internet finns olika synsätt. Gemensamt för de olika synsätten är att de menar att det finns förutsättningar för socialt kontaktskapande på den virtuella arenan (Löfberg 2008). Ett av synsätten kan ses som mer traditionellt och menar att aktiviteter på den virtuella arenan kan verka asocialt och isolerande för individen. Företrädare för det traditionella synsättet menar att social interaktion på den virtuella arenan inte är “på riktigt” eller lika “äkta” som interaktion på den fysiska arenan (Slevin 2000). Det kan vara det traditionella synsätt som präglat den tidigare forskningen kring unga och aktiviteter på den virtuella arenan. Ett mer senmodernt synsätt lyfter fram Internet som någonting främjande för social interaktion (*ibid.*). Sociologen Barry Wellman (2001) förespråkar det senmoderna synsättet och menar att datornätverk kan liknas vid sociala nätverk, vilka sammansluter människor. Wellman menar att den virtuella arenan inte bör ses som en isolerad företeelse, utan snarare som en någonting av betydelse för individers interaktion och vardagliga liv (*ibid.*).

2.7 Risker ur ett ungdomsperspektiv?

I Svedin och Priebe (2009) studie visar det sig att unga tjejer och killar är väl medvetna om olika risker, vilka kan existera vid aktiviteter på den virtuella arenan. Deltagarna i studien pratar om olika risker massmedia sänder ut olika bilder av, exempelvis att bli lurad eller hotad över den virtuella arena. De flesta av deltagarna känner dock inte igen sig i dessa risker (*ibid.*). De som har erfarenhet av risker kan i huvudsak vara en redan utsatt grupp unga tjejer. De kan vara redan utsatta på så sätt att de har sämre allmänhälsa, lägre självkänsla och svagare känsla av sammanhang (Poikolainen 2009; Rydin 2010). Personliga

erfarenheter, psykosocial problematik eller speciella familjebakgrunder kan göra att dessa unga individer har blivit extra sårbara, mottagliga för och nyfikna på att utsätta sig för de risker aktiviteter på Internet kan medföra. Det kan exempelvis handla om att bestämma möte med en okänd individ på den fysiska arenan, fast de tidigare endast haft kontakt på den virtuella arenan (Rydin 2010).

Gärddedal och Nathorst-Böös anser att det kan finnas en risk med att måla upp farliga bilder om Internet på det sätt de menar att massmedia vanligen gör. Detta eftersom den individ som blir utsatt för riskerna då själv kan ta på sig ansvaret för det inträffade. De menar att om en individ utför en handling, som anses vara ett risktagande på Internet, kan det göra att individen själv och andra ser det som att individen har sig själv att skylla eftersom massmedia visat att Internet kan vara en källa till olika typer av utsatthet (Gärddedal & Nathorst-Böös 2009). Det finns skillnader i hur killar och tjejers beteende bemöts av andra individer. Det råder en särskilt hård attityd mot unga tjejer. Råkar de illa ut kan det finnas en inställning om att de får skylla sig själva (Poikolainen 2009).

Vi har tidigare under rubriken *Risker-ett vuxenperspektiv* beskrivit hur ett traditionellt synsätt på Internet tenderar att lyfta fram den virtuella arenan ur ett begränsande perspektiv (Slevin 2000). Det kan existera ett kunskapsglapp mellan vuxenvärldens bild av unga och unga själva (Rydin 2010; Dunkels 2012). Rydin (2010) sammanfattar det hela om att den virtuella arena är lika komplex som samhället i stort och att där finns både risker och möjligheter. Det är dock ofta riskerna som får plats och fokus, och därmed också får en viss överdriven effekt. I mer närgångna diskussioner och samtal, där unga själva får komma till tals, blir bilden av unga och Internet mer nyanserad (*ibid.*). Dagens medier, bland annat Internet, kan få en status som något positivt för de unga. Något som kan stärka unga i deras utveckling, kreativitet och skapande. Det efterlyses fler studier där vi kan få reda på mer om vad unga individer själva tänker och tycker om den virtuella arenan (Carlsson 2010b; Rydin 2010).

3 Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel redogörs för de teoretiska utgångspunkter vi haft som underlag för analys av vårt empiriska material. Det finns ingen enhetlig teori som berör alla de aspekter vi vill belysa, därför väljer vi att ta hjälp av flera teoretiska utgångspunkter för att klargöra analysen. Först presenterar vi en teoretisk modell, utvecklad av psykologen Al Cooper. Vi visar också hur modellen utvecklats av senare teoretiker. De begrepp som ingår i modellen kan ge förståelse för att många väljer att kommunicera och skapa kontakter på den virtuella arenan. Sedan presenteras det dramaturgiska perspektiv, vilket sociologen Erving Goffman har skapat. Det kan visa hur individer väljer att framställa sig på den virtuella arenan. Vi har även valt att använda oss av begreppet *genus*, vilket kan ge förståelse för unga tjejs tankar och erfarenhet ur ett könsperspektiv. Dessa teoretiska utgångspunkter kan tillsammans ge oss förståelse för och möjligheten att resonera kring ungas tankar och erfarenheter av kontakter på den virtuella arenan.

3.1 The triple-A-engine

Psykologen Al Cooper (1998) har skapat en förklaringsmodell till varför många väljer att kommunicera med sociala kontakter på den virtuella arenan. Förklaringsmodellen kallas för *the triple-A-engine* och utgörs av de tre begreppen *access*, *affordability* och *anonymity* (*ibid.*). På svenska kan begreppen översättas till *tillgänglighet*, *ekonomisk överkomlighet* och *anonymitet* (Daneback 2012).

Enligt Cooper (1998) syftar begreppet *tillgänglighet* på tillgången till teknik, dess innehåll samt åtkomst. Många har idag tillgång till datorer eller mobiltelefoner, där tillgång till Internet erbjuds dygnet runt. "Öppettiderna" är ständiga och Internetanvändare kan därmed erbjudas ständig åtkomst till dess tjänster. Det finns nästan ingenting i tid eller rum som hindrar användaren till att använda Internet. Det har blivit allt enklare för individen att hitta vad de söker efter just på grund av Internets ständiga tillgänglighet (*ibid.*).

Det andra begreppet i Coopers modell, *ekonomisk överkomlighet*, syftar på teknikens sjunkande kostnader. Internetabonnemang samt priset på varor och tjänster via Internet har blivit billigare, vilket Cooper anser förklarar varför fler använder den virtuella arenan i kontaktsökande syfte. Cooper menar att det för företag som är i branschen lönar sig med låga eller inga servicekostnader alls. Det kan finnas svårigheter med servicekostnader eftersom Internetanvändarna istället kan välja att vända sig till ställen med gratis service. Låga kostnader är alltså mer lönsamt och därmed sprids också användandet av Internet och de tjänster som erbjuds där (*ibid.*).

Cooper menar att modellens tredje begrepp, *anonymitet*, kan vara av stor betydelse för individers sociala kontakter på den virtuella arenan. Att vara anonym och inte fysiskt närvarande kan göra att Internetanvändaren känner sig mer bekväm och därmed kan diskutera ämnen av mer privat slag. Det kan exempelvis handla om att ställa känsliga frågor eller att dela fantasier och oro med andra över Internet, både tillsammans med kända och okända individer. Anonymitet kan skapa en känsla av frihet och kan låta användaren experimentera

mer öppet i sökandet efter sig själv. Användaren kan få möjlighet att testa på att presentera olika sidor av sig själv eller ta kontakt med och lära känna individer, som annars hade förblivit okända. På Internet kan det upplevas som enklare att ta första steget i kontaktskapandet, speciellt för individer som är blyga eller som har svårt för att knyta kontakter i det fysiska livet (*ibid.*).

Cooper resonerar vidare om Internet som ett verktyg för kontaktskapande och han framhäver den virtuella arenan som något positivt, utvecklande och spännande. Globala kontakter har blivit allt vanligare och geografiska avstånd är inte lika relevanta och begränsande för individen, vilket tidigare varit fallet. Till skillnad från den fysiska arenan, då individer ofta först träffas och sedan lär känna varandra, börjar individer i det virtuella ofta lära känna varandra först för att sedan välja om de ska träffas eller inte (*ibid.*).

Coopers förklaringsmodell har efterhand utvecklats, vilket Daneback skriver om i boken *Sexualitetsstudier* (2012). Med bland andra nedanstående tillägg kallas Coopers utvecklade modell för *the quin-A-engine*. Upphovsmannen till tilläggen, Storm A King, lade bland annat till ytterligare ett A, *acceptability*, vilket vi på svenska kan välja att översätta till accepterbarhet. Begreppet poängterar att det skapats en större acceptans kring individers kontaktskapande på den virtuella arenan. På den virtuella arenan finns det idag mötesplatser riktade mot individer som exempelvis söker vänskap eller dejting. Olika aktiviteter på Internet kan vara en sätt för en individ att uttrycka dess olika intressen. Det finns mötesplatser riktade mot individer med samma intressen gällande exempelvis musik, bloggar, sexuella preferenser eller konst. Idag är det vanligare och mer accepterat att olika individer använder den virtuella arenan som en del i det vardagliga livet. Den ökade acceptansen kring Internet har också ökat dess attraktionskraft (*ibid.*).

3.2 Det dramaturgiska perspektivet

Det dramaturgiska perspektivet utvecklades av sociologen Erving Goffman (2007), som förklarade det sociala samhället genom ett dramaturgiskt perspektiv. Han använde en teaterscen, bestående av en främre och en bakre del, som en metafor för det sociala livet. Goffman menade att vi beter oss på olika sätt beroende på vilken scen vi rör oss på. Den främre scenen, vilken kan liknas vid det offentliga livet, är den scen på vilken vi skapar ett framträdande och möter vår publik. Vi uppträder inför publiken, men publiken utgör också våra aktiva motspelare. Vi framställer alla ett eget konstruerat jag framför andras konstruerade jag. På den främre scenen försöker vi styra vårt framställande och hur vi vill att publiken ska uppfatta oss. På den bakre scenen, som kan liknas vid ett mer privat rum, sker förberedelse inför, samt återhämtning efter, framträdanden på den främre scenen. Det är också på den bakre scenen vi kan avkläda oss våra roller, slappna av och vara oss själva. Goffman menar att vi försöker hålla isär scenerna och hindra utomstående från att få tillgång till framträdanden som inte är avsedda för dem. Vi försöker också hindra ovälkomna från att ta del av vårt privata jag på den bakre scenen (*ibid.*).

När vi observerar en individs framträdande söker vi information, vilka kan ge sociala ledtrådar om individen. Vi använder oss av tidigare erfarenheter av individer med liknande framträdanden för att dra ytterligare slutsatser kring dem.

Som aktör på scen kan individen sträva efter att bekräfta redan existerande tankar och slutsatser hos publiken, eller skapa nya (*ibid.*).

När vi väljer roller och sätt att framställa oss inför andra individer kommunicerar vi vår roll genom både verbal- och icke verbal kommunikation. Det kan handla om tal och kroppsgester, men också om kommunikation av mer symbolisk karaktär, exempelvis klädstil, frisyra, musiksmak och accessoarer. Med hjälp av kommunikation på olika sätt försöker vi förmedla vår roll och den identitet vi strävar efter att andra ska uppfatta oss utifrån. Goffman menar att den sociala kontexten är av betydelse för vårt framträdande och hur publiken uppfattar det (*ibid.*).

Goffman menar att publiken antingen kan acceptera eller avfärda den roll aktören framför. Publiken söker tecken efter vad som kan bli aktuellt. Om vi kommer fram till att en aktör visar upp en förvrängd sida av sig själv upplever vi det som svårt att tillåta och acceptera den roll individen framför. Vi upplever då att individen inte har rätt att försöka ikläda sig den roll den gjort anspråk på. Vi kan inta en sträng och icke-accepterande attityd mot individer, vilka vi uppfattar avsiktligt förvrängt fakta om sig själva. Konsekvenserna av att uppleva att vi kommit på en individs falska roll är att vi tappar förtroende för individen (*ibid.*). Ett framträdande blir lyckat först då omgivningen betraktar individen efter hur individen själv vill bli betraktad (Lindgren 2007).

Sociologen Simon Lindgren (2007) menar att Goffmans dramaturgiska perspektiv mycket väl kan tillämpas för att belysa hur Internetanvändare använder sig av olika sätt att framställa sig själva på den virtuella arenan. Han menar att Internet utgör den ultimata arenan för en aktör att försöka manipulera sin publik, eftersom sociala ledrådar såsom klädstil, beteende och kroppsspråk kan ändras. Vidare menar han också att gränserna mellan en främre och bakre scen kan suddas ut på den virtuella arenan (*ibid.*).

3.3 Begreppet Genus

Begreppet genus belyser hur normer och regler för kön konstrueras genom sociala processer. Företrädare för synsättet menar att det görs en åtskillnad mellan biologiskt och socialt konstruerat kön. Företrädare menar att könsskillnader beror på sociala och kulturella konstruktioner och inte förutsättningar baserade på individers biologiska kön (Hammarström, Härenstam & Östlin 1996).

Filosofen Judith Butler, förespråkare inom genusforskningen, myntade begreppet ”doing gender”, vilket på svenska kan översättas till ”att göra genus”. Enligt Butler är kön något som görs och inte någonting som är. Kön skapas och återskapas hos individen, både på medvetna och omedvetna plan genom samspel och handlingar olika individer emellan. I samhället existerar outtalade regler och normer på förväntade beteenden baserat på individens kön. Det råder en skarp gräns för vad som är accepterat beteende beroende på om individen är född som pojke eller flicka. Kön iscensätts bland annat genom individers sätt att klä sig, hur de sitter, går, står och talar samt vad har för intressen (Smedler & Drake 2006).

Hos individen finns en stark längtan efter att tillhöra en grupp. Detta är framförallt tydligt under ungdomsåren. Då söker och strävar unga individer acceptans och normalitet. Det blir viktigt att tillhöra ett kön och därmed blir det viktigt att följa de könsnormer och könsregler som råder (*ibid.*).

4 Metod

I detta kapitel redovisas uppsatsens metodologiska grund. Det kommer att beskrivas hur vi gått tillväga vid genomförandet av undersökningen. Olika val vi gjort kommer också att motiveras. Litteraturunderlag, val av forskningsmetod och urval kommer sedan att redogöras. Planering och genomförandet av fokusgrupper samt interaktionen inom fokusgrupperna kommer att diskuteras. Bearbetning av insamlat material, analys samt forskarnas förförståelse kommer också att redogöras för nedan. Även reliabilitet, validitet och generaliserbarhet samt etiska överväganden kommer att lyftas fram.

4.1 Litteraturunderlag

Flera sökvägar har använts för att, i så stor utsträckning som möjligt, finna relevant litteratur och tidigare forskning till uppsatsen. För att söka efter källor med koppling till ämnet valdes sökmotorerna LIBRIS, KVINNSAM, och SwePub samt GUNDA. För att få en bild av den internationella forskningen har vi gjort sökningar i databasen Social Sciences Citation Index. Litteratur från tidigare kurser på socionomprogrammet har även använts. Under litteraturgenomgången upptäcktes vissa forskare vara återkommande i olika texter. De namn vi fann centrala var: Cecilia Löfberg, Elza Dunkels, Ingegerd Rydin, Kristian Daneback och Pia Södergård.

För att finna relevanta källor för underlag till uppsatsen valdes att dels söka litteratur och forskning utifrån ämnet "ungdomar och sociala kontakter på den virtuella arenan", och dels att söka utifrån vår valda metod "fokusgrupp". För att söka nationell forskning användes sökord såsom genus*, tjej* ung*, tonår*, förhållande*, relation*, kontakt*, gemenskap, online, Internet, nätet, fokusgrupp*. För att kunna ta del av internationell forskning rörande vårt intresseområde användes sökorden young, adolesecent, friendship, relation, love, online, Internet.

4.2 Kvalitativa fokusgruppsintervjuer

Då uppsatsens syfte är att undersöka unga tjejers subjektiva berättelser kring erfarenheter av och tankar kring sociala kontakter på den virtuella arenan, ansågs det som lämpligt att använda en kvalitativ vetenskapsmetod vid genomförandet av undersökningen. Kvalitativ metod används för att undersöka reaktioner, förhållningssätt, åsikter och diskussioner. Kvalitativa metoder används vanligen då forskare vill uppnå en djupare förståelse av hur deltagare tolkar den sociala verkligheten. Eftersom intresset inte har varit att samla numerisk data, eller att i större mått göra några mätningar, har kvantitativa forskningsmetoder uteslutits (Bryman 2011).

Vi valde att använda oss av kvalitativa fokusgruppsintervjuer för att få reda på mer kring tjejernas erfarenheter och tankar om sociala kontakter på den virtuella arenan. En fokusgrupp är en grupp individer som diskuterar ett förutbestämt ämne, där tanken är att gruppdeltagarna gemensamt ska fritt diskutera med varandra. I fokusgruppen finns det en eller flera så kallade gruppleddare, vilka styr gruppen och ser till att diskussionen kretsar kring det ämne ledarna valt att ha i fokus (Wibeck 2010). Styrkan i att använda fokusgrupper ligger i att samtalen kan

ta oväntade svängningar, innehållet kan diskuteras i flera led och nya idéer kan formas. Deltagarna utvecklar sina tankar tillsammans (*ibid.*). Genom gemensam argumentation och ifrågasättande kan tjejerna utveckla tankar och åsikter (Bryman 2011). I jämförelse med kvalitativa individuella djupintervjuer ger fokusgrupper en större bredd av idéer och inte någon detaljerad förståelse för vardera deltagare (Wibeck 2010).

Att använda fokusgrupper menar vi kan vara en fördel då uppsatsen vänder sig till just unga tjejer. Gruppformatet kan upplevas som mindre utsatt jämfört med individuella intervjuer. Det kan skapas ett avslappnat samt tillåtande klimat där diskussionerna kan leda till att information, som inte hade kommit fram under individuella intervjuer, får ta plats. Vi är dock medvetna om att gruppformatet också kan upplevas som otryggt. Det kan vara svårt för en individ att gå emot gruppen och diskutera eller ifrågasätta ett ämne andra deltagare inte är med på. Det kan också upplevas som svårt och utlämnande att dela privata tankar och erfarenheter för en hel grupp. Vi valde ändå fokusgruppsformatet eftersom ungdomarna då gemensamt kan skapa en diskussion där de inte behöver känna att de tvingas uttala sig i frågor, vilka kan upplevas för känslofyllda eller för privata.

Att deltagarna samlades i en grupp och därmed blev fler än antalet gruppledare kunde även skapa en bekvämare miljö i jämförelse med vad exempelvis individuella djupintervjuer kunde ha gjort. Gruppledares maktposition blir inte lika tydlig då kontroll och styrning över samtalen minskar vid gruppdiskussioner (*ibid.*). Det var en önskan hos oss gruppledare att under intervjuerna utjämna maktförhållandena mellan vuxen och ungdom. Det beaktades att deltagarna i undersökningen förmodligen hade som vana att lyssna till sina lärare på skolan. Att vuxna lärare ger eleverna kunskap och information medan eleverna tar emot skulle kunna ses som en maktsituation och det var ett förhållande vi inte eftersträvade. Vi såg det istället som en utmaning att vända på maktförhållandet med tanken att eleverna själva kunde ge kunskap och information medan vi som gruppledare lyssnade till vad de hade att säga och tog emot den information de sände ut.

En närmare beskrivning av hur genomförandet av fokusgrupperna gick till följer under rubrikerna *Planering inför intervjuer*, *Genomförande av intervjuer* och *Interaktionen i grupperna*.

4.3 Urval och rekrytering

Eftersom intresset har varit att undersöka unga tjejers erfarenheter och tankar kring sociala kontakter på den virtuella arenan valde vi att vända oss till gymnasieskolor för att rekrytera deltagare till fokusgrupperna. Genom att använda oss av detta tillvägagångssätt vände vi oss till redan existerande naturliga grupper, vilka direkt uppfyllde vårt krav, nämligen det att fokusgruppens deltagare skulle vara ungdomar i gymnasieåldern. Vårt urval var målstyrt och alltså inte slumpmässigt (Bryman 2011; Wibeck 2010).

Vi använde oss av ett målstyrt snöbollsurval (Bryman 2011) genom att vi, för att rekrytera deltagare till fokusgrupperna, tog kontakt med olika skolor i Göteborg, Alingsås och Partille. Det var gymnasieskolor vi besökt genom

Unga möter unga, eller skolor vi kände till genom vänner som jobbar eller själva tidigare har studerat på skolorna. Det handlade om totalt nio skolor, både kommunala skolor och friskolor. Vi kontaktade skolorna via mail, där ett informationsbrev om undersökningen bifogades (se bilaga 1), direkt till rektorerna eller via lärare på skolorna. Måndagen den 25 februari fick vi svar från en av skolorna. Resterande skolor hörde inte av sig eller tackade nej och kunde inte ta emot oss. Vi hade inte uttryckt några önskemål kring typ av skola eller gymnasieklass och den rektor som svarat på vårt mail vidarebefordrade oss själv till en lärare på skolan. Genom läraren på skolan fick vi möjlighet att träffa en gymnasieklass med elever, som studerande första året på samhällsvetenskapliga programmet. Bryman (2011) menar att då en kontakt leder vidare till en annan är det kännetecknande för snöbollsurval, även kallat kedjeurval (*ibid.*).

Vi är medvetna om att val av gymnasieskola eller gymnasieprogram kan styra vårt insamlade material. Det råder fritt skolval och detta kan leda till att skolorna kan bli uppdelade efter vilka elever som har möjlighet att söka sig till dem. Vår aktuella skola är en friskola belägen i centrala Göteborg. Med det fria skolvalet ska unga kunna välja var de vill genomföra sin utbildning, men vi tror att alla inte har samma förutsättningar att kunna välja. För att välja skola behövs tid, information och kunskap om valmöjligheterna. Det tror vi inte att alla unga eller deras föräldrar har. Vårt resultat kan mycket sannolikt variera beroende på om undersökningen genomförs på en friskola i centrala Göteborg, eller om den genomförs på en kommunal skola i Göteborgs utkanter, på ett gymnasieprogram i en småstad eller på ett program med riktning mot exempelvis fordonsteknik, där antalet deltagande killar antagligen hade ökat. Våra undersökningsdeltagare kan ses som en homogen grupp då samtliga är tjejer i 16-års ålder, de går på samma friskola i centrala Göteborg, på samma program och i samma klass. Det är en specifik grupp individer utan någon stor variation. Detta innebär att vårt resultat endast blir talande för den grupp vi undersökt. Detta diskuterar vi närmare under rubrikerna *Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet*.

Den 27 februari besökte vi klassen och informerade kortfattat om undersökningen. För att försöka höja deltagarfrekvensen erbjöds fika som tack för att deltagarna ställt upp på fokusgruppsintervjuerna. Eleverna fick möjlighet till att göra en intresseanmälan där namn och telefonnummer skrevs upp. Klassen vi besökte bestod sammanlagt av ett tjugotal elever varav tolv elever anmälde sig till undersökningen. Klassen bestod till stor del av tjejer och vid rekryteringstillfället var klassens få killar inte närvarande. Vi valde att fortsätta rekryteringen med endast tjejer. Vi hade uppfattningen om att media rapporterar mycket kring Internet, risker och unga tjejer. Det var med detta i åtanke vi valde att låta fokus hamna på endast tjejer. På så sätt kunde vi undersöka vad tjejer själva har att säga om sina erfarenheter av och tankar kring sociala kontakter på den virtuella arenan.

4.4 Planering inför intervjuer

Vid planering inför fokusgruppsintervjuerna utformades en frågeguide, vilken skulle vara till hjälp för oss, gruppleddare. Wibeck (2010) menar att frågeguiden är ett underlag där huvudämnets problemområden lyfts fram. Genom att använda en frågeguide minskar risken att vissa ämnen inte diskuteras eller blir helt bortglömda. Vi utformade vår frågeguide med hjälp av Kruegers mall, vilken

beskrivs i Wibeck. Frågeguiden hade relativt specificerade frågor, där nyckelteman formats i syfte att inte styra gruppdiskussionerna för mycket, utan lämna deltagarna plats att tillsammans med varandra eller själva resonera kring ämnena. Se frågeguiden i bilaga 2.

Då målet med gruppintervjuerna var att få fram personliga erfarenheter och uppfattningar hos deltagarna valde vi att skapa mindre grupper. I mindre grupper kan deltagarna få större möjlighet att ta plats och komma till tals, i jämförelse med större grupper. Utav våra tolv deltagare skapades två fokusgrupper. Innan intervjuerna påbörjades gjordes försök att bryta upp redan befintliga gruppindelningar i klassen, vilka enligt klassläraren tydligt existerade bland de tjejer som anmälde sitt intresse för att delta i fokusgrupperna. Med hjälp av klassläraren gjordes försök att bryta dessa konstellationer genom att tjejer i samma kompisgrupp fördelades till olika fokusgrupper. Tanken med detta var att det skulle minska risken för grupptänkande och att diskussionerna på så sätt skulle kunna bli mer nyanserade. Vi ville undvika att tjejerna skulle få för mycket av en "fika-med-kompisar-känsla", eftersom det skulle kunna skapa ett alltför internt klimat mellan deltagarna. Därmed kunde diskussioner tillgängliga för individer, vilka inte ingick i de redan befintliga gruppindelningarna i klassen, kunna skapas.

4.5 Genomförande av intervjuer

Målet med fokusgruppsintervjuerna var att låta upplägget utgå från en relativt strukturerad modell. Ambitionen med detta var att vi som gruppleddare till viss del ville styra interaktionen i gruppen och få en rad specifika frågor besvarade, men samtidigt uppnå en relativt fri diskussion och lyssna till gruppdeltagarnas egna aspekter kring de områden uppsatsen handlar om. Vi var medvetna om risker, vilka kan finnas med att styra diskussionsfrågorna. Det kunde finnas en risk i att våra föreställningar och vår förförståelse kunde överföras på gruppdeltagarna och sedan reproduceras genom det material som samlades in. Valet till att inte använda ostrukturerade intervjuer handlade dels om att samtalen då riskerar att bli oorganiserade och dels för att undvika att irrelevanta ämnen skulle tas upp och ta för stor plats i diskussionerna (Wibeck 2011).

Genomförandet av fokusgruppsintervjuerna skedde den 6 mars och den 11 mars, år 2013. Intervjuerna genomfördes i en lokal på den gymnasieskola där deltagarna studerade. Att intervjuerna genomfördes i en välbekant miljö för deltagarna kunde vara betydelsefullt för att skapa trygghet hos dem. Om deltagarna kände sig bekväma i miljön kunde det därmed påverka diskussionerna på ett positivt sätt. Om deltagarna skulle behöva förflytta sig till en annan lokal hade även risken för bortfall blivit större. Den första fokusgruppen, vilken vi träffade den 6 mars, innehöll fem tjejer medan den andra gruppen, vilken vi träffade den 11 mars, innehöll sju tjejer. Tanken var från början att fördela grupperna med sex tjejer i vardera gruppen, men på grund av sjukdom och frånvaro blev den första gruppen mindre. I den andra gruppen hoppade en ny deltagare på och det blev då en större grupp.

Vid gruppdiskussionerna bad vi inledningsvis deltagarna att kort presentera sig och skriva varsin namnskytt. Wibeck (2011) menar att namnskyttar är bra dels för att både gruppleddare och gruppdeltagare skulle veta varandras namn och dels för

att en av gruppledarna ska kunna föra anteckning kring vem som säger vad. På detta sätt förenklas senare bearbetning av materialet, vid exempelvis transkribering, då det blir enklare att hålla isär rösterna (*ibid.*). Vi fortsatte med att kortfattat berätta om undersökningen. Etiska aspekter, såsom gruppdeltagarnas anonymitet och frivillighet samt det viktiga i att visa respekt inför varandra, poängterades. Både deltagarna och vi gruppledare lovade varandra, muntligen, att det som sades i rummet skulle stanna i rummet. Vi poängterade också att om tjejerna hade egna erfarenheter och upplevelser de ville dela med sig av, men inte vågade berätta om inför grupp, kunde de berätta det som att det gällde en kompis, en individ eller händelse de hört talas om. Vi talade om att varje deltagare skulle tala en i taget och att mobiltelefoner skulle stängs av för att minska eventuella distraktionsmoment. Diskussionerna dokumenterades genom att de spelades in via våra mobiltelefoner.

4.6 Interaktionen i grupperna

Under fokusgruppsintervjuerna fick vi uppfattning om att gruppdynamiken i båda grupperna var god överlag och vi uppfattade, som gruppledare, också en viss känsla av samhörighet bland vissa av gruppdeltagarna. Deltagarna bemötte varandra väl. De hade också många gånger liknande erfarenheter, tankar och åsikter i diskussionerna. Wibeck (2011) menar att interpersonella relationer, det vill säga relationer mellan gruppdeltagarna, kan påverka de diskussioner och det material, vilket genereras från gruppintervjuerna. Gruppdeltagarnas eventuella liknande erfarenheter, tankar och åsikter kan bero på att deltagarna har samma bakgrund och delar samma förutsättningar. Det kan också betyda att skilda erfarenheter, tankar och åsikter inte vågar att framföras eller kanske heller inte accepteras i gruppen (*ibid.*). Vi hade funderingar om gruppernas samhörighet och deltagarnas liknande åsikter kunde handla om att vissa deltagare lät sig påverkas av andra deltagare, eller av gruppformatet i sig, och att de därmed inte vågade framföra sina egna åsikter eller erfarenheter. Under fokusgruppsintervjuerna fick vi uppfattningen om att enstaka deltagare tillskrevs en högre social status i jämförelse med andra deltagare. En förklaring till det kan vara att vissa deltagare hade lägre social makt, medan andra hade en starkare social makt och påverkade resterande gruppdeltagare (*ibid.*).

Under fokusgruppsintervjuerna hördes tjejernas röster olika mycket, de tog olika mycket plats och fick olika gensvar från varandra. Under fokusgruppsintervjuerna var vi medvetna om detta och försökte se, lyssna och lyfta fram alla i gruppen så rättvist som möjligt genom att exempelvis rikta blicken eller ställa riktade frågor. Samtidigt var vi medvetna om de etiska principer om frivillighet vi har att följa och lät våra deltagare avböja deltagande i samtalen om de inte ville vara med. Tjejerna deltog alltså olika mycket i diskussionerna. Ett par av deltagarna var tysta mer eller mindre under hela intervjutillfället. Vi funderar kring vad det kan bero på. Tjejerna är med på frivillig basis och känner till vilket ämne vi skulle diskutera. Att läraren aktivt delade in tjejerna i olika fokusgrupper för att minska grupptänk mellan kompisformationer kan ha gjort att dessa tjejer förlorade stöd från en klasskamrat och därför inte vågade ta plats de annars kanske hade gjort.

Under rubriken *Genomförande av intervjuer* skriver vi om att en deltagare hoppade av fokusgruppen innan den genomfördes och att en ny tjej bestämde sig för att delta. Av- och påhoppet kan också ha bidragit till att lärarens försök att

delade grupperna kan ha misslyckats. Tjejerna kan ha hamnat med individer de inte känner sig trygga med när grupperna formades om. Det kan ha gjort att ett par av tjejerna inte sade särskilt mycket. En alternativ metod för gruppindelning hade kunnat vara att lotta ut vilka tjejer som skulle delta i fokusgrupp ett och två. Då hade slumpen och inte lärarens tankar om tjejernas gruppkonstellationer styrt fokusgruppernas medlemmar.

Uppsatsen fokuserar på den virtuella och den fysiska arenan. Även våra två fokusgrupper kan ses som arenor, där det råder regler för vad som är accepterat beteende och vad som inte är det. Detta kan påverka undersökningens resultat. På andra arenor hade diskussionernas innehåll troligtvis blivit annorlunda.

4.7 Bearbetning och analys

I ett första steg av textens bearbetning utfördes en transkribering av de inspelade samtalen för att få fokusgruppernas diskussioner nerskrivet till text. En utskrift av samtalen kunde dels vara bra för att få en tydlig struktur och överblick, men också för att i ett senare skede smidigt kunna tolka och analysera samtalen. Valet att transkribera materialet gjordes för att inte riskera att gå miste om något väsentligt, vilket vi tror hade kunnat ske om vi enbart begränsat oss till anteckningar och minnen (Bryman 2011). Vid transkriberingen sorterades vissa ljud bort, exempelvis "mmm" och upprepningar av ord, exempelvis "liksom" och "typ". Pauser markerades med (...), men inte det markerades inte hur långa de var.

Efter transkriberingen var nästa steg att systematisera materialet. Vi läste igenom transkriberingen och valde sedan ut teman. De teman vi använde oss av kom att delas in i fyra olika kapitel. Se kapitel *Resultat och analys*. Dessa teman var ämnen vi ansåg identifierade diskussionernas innehåll. Det var också teman relevanta för uppsatsens syfte och frågeställning. Vi är medvetna om att vi kan ha påverkat de teman, som togs upp under fokusgruppsdiskussionerna. Med hjälp av vår utarbetade frågeguide blev intervjuerna relativt strukturerade och detta medförde att vi som forskare riktade diskussionerna utefter vårt intresse.

I resultat- och analysdelen flätades resultat och analys kring aktuella teman samman och kommer därmed inte att presenteras åtskilda. Till resultat- och analysdel valdes citat, vilka illustrerade aktuella teman, ut. Vi strävade efter att använda citat, vilka lyfte fram tjejernas röster och illustrerade våra teman på ett kärnfullt sätt. Citatens innehåll kopplades samman med tidigare forskning och analyserades utifrån de teorier vi fann relevanta för uppsatsen. Vi har också reflekterat kring och problematiserat våra utvalda teman med egna tankar och ord.

Avslutningsvis följer en slutdiskussion, där vi på ett mer tydligt sätt kopplar samman uppsatsens frågeställningar med resultat och analys samt diskuterar följder av resultatet.

4.8 Förförståelse

Enligt filosofen Hans-Georg Gadamer i Thomassen (2007) bör förförståelse ses som en tillgång för att kunna förstå empiri. Empiri, mening och förståelse kan ses som strukturerade av en omedveten förförståelse, eller av fördomar. Det är våra tidigare erfarenheter, intryck och tankar som grundar vår förförståelse om ett

ämne. Gadamer menar att utan dessa blir det svårt för oss att förstå något alls. Det är genom vår förförståelse vi förstår det nya vi möter. Vår historia, det vill säga tidigare handlingsmönster, tankar och känslor, finns dagligen aktualiserade hos oss. En del forskare ger förförståelse en negativ klang, medan Gadamer ser det mer som en rikedom, som något positivt (*ibid.*). Med Gadamers funderingar om förförståelse som en tillgång och inte som ett hinder i tanken kommer vi här nedan diskutera den förförståelse vi som forskare har haft under arbetet med denna uppsats.

Vi var båda sedan tidigare intresserade av frågor rörande unga tjejer. Under tiden på socionomprogrammet har vi fått möjlighet att fördjupa oss i ämnet, både under enstaka kurser och under vår praktikperiod. Vår förförståelse låg till stor del i den praktik vi båda genomfört, då vi båda fick möjlighet att arbeta med tjejer under denna tid. En av oss praktiserade som kurator på en Ungdomsmottagning i Göteborg och den andra av oss praktiserade som skolkurator på ett par grundskolor i Partille kommun. Som tidigare nämnt har vi båda också medverkat i projektet Unga möter unga. Dessa tidigare erfarenheter har gett oss kunskap om att leda samtal i grupp med unga individer. Det var under tiden med Unga möter unga vi stötte på frågan om tjejer och sociala kontakter på den virtuella arenan. Trots detta bestod vår kunskap från början till stor del av den bild som massmedia sänder ut. Vi hade sedan tidigare en bild av att unga tjejer använder Internet i hög grad och att Internet kan ses som en viktig del i deras dagliga kommunikation.

Ytterligare förförståelse handlade om vårt egna aktiva användande av Internet. Eftersom vi båda dagligen är aktiva på Internet ger det oss en inblick i vad som händer på den virtuella arenan. Vi betraktar oss som delvis tillhörande en, vad vi kallar, "Internetgeneration". Tjejerna i undersökningen skulle kunna ses som att de tillhör en Internetgeneration, då de vuxit upp med ständig tillgänglighet till den virtuella arenan och sociala medier genom dator och telefon. Trots att vi forskare är tio till elva år äldre än dessa tjejer vid genomförandet av undersökningen och inte har vuxit upp med ständig tillgänglighet till Internet, kände vi ändå att vi tillhör en generation som ser Internet som vardag och en självklar del av livet.

Som forskare har vi försökt vara medvetna om vår förförståelse samt erfarenheter och referensramar. Vår förförståelse kan i praktiken innebära att vi tar för givet och inte ställer oss frågande till ämnen en individ, som inte har liknande förförståelse, gör. Genom att vi tillhör Internetgenerationen kan det existera uttryck, aktiviteter på sociala medier, normer och beteenden vi vanligtvis inte funderar särskilt kring, men som för någon annan inte skulle vara lika självklart. En individ, som inte anser sig tillhöra Internetgenerationen, skulle antagligen ha ställt andra frågor och haft en annan förståelse för det tjejerna berättade om under intervjuerna. Det insamlade materialet och därmed resultat och analys hade därmed antagligen sett annorlunda ut. Vi har i materialet försökt hålla oss medvetna kring detta genom att exempelvis i början av intervjuerna berätta för tjejerna att vi kommer att ställa frågor som kunde vara självklara för dem. Syftet med dessa frågor var att vi ville tydliggöra vad de själva menade i försök till att hålla oss undan våra egna tolkningar.

4.9 Forskarnas delaktighet

Enligt de anvisningar vi fick genom Göteborgs universitet inför denna uppsats borde vi redovisa för hur vi fördelat arbetet oss två författare emellan. Intervjuerna med fokusgrupperna genomfördes tillsammans. Transkriberingen delade vi upp, men lyssnades igenom gemensamt. En del skrivuppgifter fördelades. Vi kommunicerade med varandra kring formuleringar, ideér, tankar och liknande samtidigt som vi genomförde det mer självständiga arbetet. Slutligen gick vi gemensamt igenom all text för att skapa ett språkligt och innehållsmässigt enhetligt arbete. Ambitionen har varit att det inte ska märkas några skillnader beroende på vem av oss som författat texten. Språkval, hänvisningar och källor har diskuterats gemensamt. Naturligtvis har analys av resultat och arbetets slutdiskussion formats gemensamt.

4.10 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

4.10.1 Validitet

Begreppet *validitet* syftar på att teoretiska ideér och insamlat material bör överensstämma med varandra (Bryman 2011). Med andra ord: undersöks det som ska undersökas? I vår uppsats stärker vi validiteten genom att under arbetets gång kontinuerligt reflektera kring om uppsatsens metod, resultat och analys svarar på det syfte och de frågeställningar vi formulerat. I vårt metodkapitel har vi tydligt beskrivit och kritiskt reflekterat kring processens olika steg och uppsatsens slutliga resultat.

4.10.2 Reliabilitet

Begreppet *reliabilitet* syftar på i vilken grad en undersöknings resultat kan upprepas vid annan tidpunkt och av andra forskare (Bryman 2011). Vi har i undersökningen valt att undersöka unga tjejers subjektiva tankar och erfarenheter, vilka kan skifta i tid och rum och beroende på individ. Genom att vi som forskare medverkat i materialinsamlingen blir det svårt att uppnå objektivitet i undersökningen eftersom vår medverkan kan ha påverkat diskussionerna. Vi har genomfört undersökningen med en viss förförståelse kring vårt aktuella ämne, vilka redogörs under rubriken *Förförståelse*. Vi menar dock att vårt deltagande i materialinsamlingen har varit en förutsättning för arbetet eftersom syftet var att få en förståelse för unga tjejer och deras tankar och erfarenheter. Genom vår delaktighet i fokusgruppsintervjuerna kunde vi få en ömsesidig förståelse och nå gemensam kunskap kring det ämne vi valt att diskutera.

Inför fokusgrupperna formulerade vi en relativt strukturerad intervjuguide (se bilaga 2), som användes vid båda fokusgruppstillfällena. Det innebär att deltagarna i de båda grupperna fick samma teman och frågor att utgå ifrån. Andra forskare kan ställa samma frågor till andra intervjudeltagare, men det kan dock bli svårt att uppnå samma resultat i andra undersökningen.

4.10.3 Generaliserbarhet

Begreppet *generaliserbarhet* syftar inom kvantitativ forskning på om en undersöknings resultat kan generaliseras och därmed representera en större

population. Eftersom den kvalitativa forskningen inte samlar in data från lika många deltagare som i kvantitativ forskning uppstår svårigheter att generalisera till en hel population (Bryman 2011). Eftersom urvalet i vår undersökning rör en så pass specifik homogen grupp, blir generalisering svår. Deltagarna har flera gemensamma egenskaper. De går på samma gymnasium, en friskola, på samma program och i samma klass. Vårt resultat kommer enbart att kunna appliceras på denna grupp. Enligt Marilyn L Mitchell i Bryman kan kvalitativ forskning dock innebära generalisering till en teori. Det är då kvaliteten på de teoretiska kopplingar vi gjort mellan insamlat material och teori som blir viktiga (*ibid.*). Vi har i uppsatsen kontinuerligt vägt tidigare forskning, resultat och analys mot valda teorier och begrepp och, enligt Mitchell, kan därmed anse oss kunna uppnå ett visst mått av generaliserbarhet.

4.11 Etiska överväganden

Här beskrivs hur vi under forskningsperioden, framförallt under arbetet med fokusgruppsintervjuerna, har förhållit oss till olika etiska överväganden med utgångspunkt ur Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (2007). Nedan följer en beskrivning av vårt förhållningssätt till *informations-*, *konfidentialitets-*, *samtyckes-* och *nyttjandekravet*. Syftet med dessa riktlinjer är att skydda de individer vilka medverkat i undersökningen (*ibid.*). Det är viktigt att etiskt reflektera över ställningstaganden under arbetets gång och se till att arbetet inte inskränker på deltagarnas privata liv.

4.11.1 Informationskravet

Enligt informationskravet ska forskarna informera deltagarna om undersökningen, dess syfte och dess olika moment (*ibid.*). Vid rekryteringen av deltagare till fokusgrupperna och även i början av intervjuerna var vi noggranna med att informera om vår undersökning och vad ungdomarnas eventuella deltagande skulle innebära. Det förtydligades hur fokusgruppsintervjuerna skulle gå till och vilka ämnen som skulle beröras under diskussionerna. Under fokusgruppstillfällena frågade vi också om lov att spela in gruppdiskussionerna, vilket accepterades av deltagarna. Eftersom informationskravet poängterar frivillighet var vi även noggranna med att poängtera detta för deltagarna. Deltagarna ställde frivilligt upp i fokusgruppsintervjuerna och hade rätt till att avbryta sitt deltagande när som helst under tiden. Forskarnas kontaktuppgifter lämnades ut till deltagarna i fall någon ville ställa frågor eller ångrade sitt anmälda intresse.

4.11.2 Konfidentialitetskravet

Största möjliga konfidentialitet ska upprätthållas kring insamlade uppgifter om deltagarna i studien (*ibid.*). Fullständig anonymitet kan dock inte garanteras. Trots varsam hantering av personuppgifter kan det inte garanteras att deltagarna själva inte sprider information om varandra. För att minimera risken poängterades tydligt om vikten med anonymitet för deltagarna under fokusgruppsintervjuerna. Vi inledde intervjuerna med att deltagarna respektive gruppledarna muntligen lovade att det som sades i rummet skulle stanna i rummet. Trots begränsningar kan kravet på konfidentialitet ändå uppnås. Bryman (2011) menar att

konfidentialitetskravet innebär ett informationsskydd för deltagarna, där personliga uppgifter och information om dem kommer att skyddas på ett säkert sätt (*ibid.*). Vi garanterade deltagarna om att det inspelade intervju materialet inte skulle spridas till oberoende, att det skulle förvaras säkert och efter avslutad forskning raderas. Deltagarnas namn byttes även ut, under transkriberingen, så att ingen utomstående skulle koppla uppgifter från uppsatsen till någon enskild deltagare. Namn på orter och länder har även ändrats. För att uppnå kravet om konfidentialitet inte lämnas heller någon mer ingående beskrivning av vilken gymnasieskola deltagarna rekryterades från.

4.11.3 Samtyckeskravet

Eftersom tjejerna i undersökningen är över 15 år gamla, innebär det att samtycke från föräldrar eller vårdnadshavare inte behöver inhämtas (Vetenskapsrådet 2007). Det fanns dock en risk att någon i gymnasieklassen inte uppfyllde denna ålder. För att försäkra oss om detta fick tjejerna, under rekryteringen, ange sin ålder. På så sätt säkrades att ingen av dem som lämnade intresse för att delta i fokusgrupperna var under 15 år. Under fokusgruppsintervjuerna förtydligades samtyckeskravet genom att påpeka att deltagarna själva fick bestämma kring sitt deltagande och hur mycket de ville vara aktiva under diskussionerna. Ingen skulle känna sig tvingad att föra talan om den inte ville och deltagarna skulle också kunna lämna diskussionerna eller avbryta sitt deltagande om de så önskade.

4.11.4 Nyttjandekravet

Nyttjandekravet innebär att insamlat material endast får användas i forskningsändamål och inte får lämnas ut för annat bruk (*ibid.*). Det insamlade materialet från fokusgruppsintervjuerna har enbart använts som forskningsunderlag för vår uppsats. Deltagarna informerades om hur insamlad information skulle användas. Vi berättade även för deltagarna om hur vi skulle gå tillväga, bearbeta och analysera det insamlade materialet. De deltagande tjejerna har blivit lovade att få ta del av uppsatsen när den är inlämnad och klar.

5 Resultat och analys

I detta kapitel kommer resultat och de teman, vilka visade sig framträdande i det insamlade materialet att presenteras. Resultat och analys kommer att flätas ihop och varvas under hela kapitlet. Resultaten kommer att analyseras utifrån den teoretiska modellen the triple-A-engine med begreppen tillgänglighet, anonymitet och accepterbarhet. Vi kommer även att analysera resultatet utifrån Goffmans dramaturgiska perspektiv samt utifrån begreppet genus. Resultatet kommer också att belysas genom tidigare forskning.

Inledningsvis börjar vi med kapitlet *Den virtuella arenan*. Här skriver vi om intervjudeltagarnas ständiga uppkoppling på den virtuella arenan och vad de gör när de är uppkopplade. Sedan följer kapitlet *Med vem skapas kontakterna?* där vi skriver om vem de kommunicerar med på den virtuella arenan. Därefter tar vi upp *Virtuella kontakter blir fysiska*, ett kapitel vilket tar upp att sociala kontakter kan gå från att vara virtuella till att bli fysiska. Avslutningsvis kommer ett kapitel om *Betydelsen av virtuell kommunikation*, där intervjudeltagarnas tankar kring sociala kontakter och kommunikation på den virtuella arenan lyfts fram.

5.1 Den virtuella arenan

5.1.1 "Man är alltid uppkopplad"

När vi frågar intervjudeltagarna på vilka forum de skapar och upprätthåller sina virtuella sociala kontakter räknar de upp flera exempel. De nämner bland annat att de läser och kommenterar andras samt skapar egna bloggar, något som är vanligt bland just unga tjejer (Facht & Hellingwerf 2012). De använder sig även av virtuella mötesplatser såsom Facebook, Instagram, Bilddaagboken, Badoo, WhatsApp. De berättar också att de spenderar mycket tid på dessa forum. Endast en av tjejerna, Amelia, berättar att hon använder Internet för att spela spel. Statistik visar att det är vanligare att killar lägger mer tid på underhållsinriktade aktiviteter som att spela spel. Tjejer istället lägger mer tid på sociala nätverk och bloggar (Facht & Hellingwerf 2012; Poikolainen 2009).

Vi frågar våra intervjudeltagare hur mycket de använder Internet och de svarar att de ständigt är uppkopplade och aktiva.

Hela tiden, förutom... Ja, okej ibland på natten då kan man ju vara utan. (Kim, fokusgrupp 1)

Resterande deltagare i gruppen håller med. Även i den andra fokusgruppen berättar ett par av deltagarna om att de i hög utsträckning är uppkopplade på Internet.

Hela tiden... Varje dag. Man är alltid uppkopplad. Typ 90% av dagen (...). På tåget på väg hem. Bussen. (Mariko, fokusgrupp 2)

Enligt Mediabarometern 2010 spenderade unga killar och tjejer ungefär två och en halv timme på Internet en genomsnittlig dag (Carlsson 2010a). Vi fick uppfattningen att våra deltagare befinner sig på den virtuella arenan i väldigt hög utsträckning och troligtvis i högre utsträckning jämfört med vad tidigare forskning

har visat. Tjejerna i fokusgrupperna är kopplade till Internet större delen av dygnet och kan när de ville välja att kommunicera med sina virtuella sociala kontakter. De har Internet mer eller mindre konstant med sig, både i telefoner och datorer. De är uppkopplade såväl i skola som i hemmet. De kan när som helst få uppdateringar om deras vänners aktiviteter, genom text och bild, över den virtuella arenan. Ljudsignaler i mobilen och på datorn kan rapportera om de virtuella kontakternas uppdateringar. Cooper (1998) menar att just ständig tillgänglighet är en förklaring till varför många Internetanvändare använder den virtuella arenan till att kommunicera och kontakta andra Internetanvändare. Att ha ständig tillgång till och att själv kunna välja vilken tid på dygnet och på vilken plats interaktion mellan Internetanvändare ska ske är en förklaring till varför den virtuella arenan är av så pass stor vikt för många individer idag.

En förklaring till att intervjudeltagarna, med ett undantag, berättar att de använder tiden på Internet till sociala medier samt bloggar och inte spel av olika slag kan vara att det beror på att det råder könsnormer. Kön kan ses som något socialt konstruerat som någonting som skapas i sociala processer och relationer mellan olika individer. Hur en individ beter sig och dess fysiska attribut kan bli viktiga i hur andra individ uppfattar den. Det råder olika normer och regler för individen beroende på vilket biologiskt kön individen har. Dessa normer och regler kan vara viktiga att följa och svåra att bryta eftersom det kan skapa motstånd hos andra. Flickor förväntas se ut och bete sig på ett visst sätt, medan det råder andra förväntningar på pojkars utseende och beteende. Ungdomstiden handlar mycket om sökandet efter en egen identitet. Det blir viktigt med vänner och hur vänner uppfattar en som individ. Det blir också viktigt att tillhöra en grupp (Smedler & Drake 2006). Det kan vara en anledning till varför det finns könsskillnader kring vad unga individer väljer att göra på Internet. Gemensamt mellan könen är att de spenderar mycket tid på virtuella mötesplatser, men den resterande tiden på Internet skiljer sig. Att unga tjejer lägger tid på sociala aktiviteter kan gå hand i hand med förväntningar om tjejer som sociala individer. Tjejerna berättar om flera virtuella aktiviteter där användaren kan lägga ut bilder på sig själv. Bilder kan bli ett sätt för den unga tjejen att visa sin grupptillhörighet. Tjejerna i undersökningen kan lägga upp bilder där de framhäver sig själv och sin könstillhörighet genom exempelvis frisyr och kläder. Vilken virtuell aktivitet och hur individen använder aktiviteten skulle kunna ses som ett sätt för den att demonstrera sin grupp- och könstillhörighet.

5.2 Med vem skapas kontakterna?

5.2.1 “De flesta man har på Facebook känner man ju”

Tjejerna i fokusgrupperna berättar om de olika sociala kontakter de har på den virtuella arenan. Patricia berättar om de sociala kontakter hon har på den virtuella mötesplatsen Facebook:

(...) Ja asså.. De flesta man har på Facebook känner man ju. Sen har man ju vissa som man aldrig har träffat på riktigt typ... Ja, och sen har man ju även såna som man är bekant med som man egentligen aldrig pratar med till vardags. Man har dom ju ändå där, jag kan se vad de

gör, de kan se vad jag gör, man kan skriva till dom om man känner för det. (Patricia, fokusgrupp 1)

Patricias berättar att det finns olika typer av kontakter på den virtuella arenan. De flesta hon har kontakt med över Facebook är individer hon också träffar i det fysiska livet. Hon berättar också om kontakter, vilka i huvudsak upprätthålls på den virtuella arenan. Enligt tidigare forskning är det vanligt att just unga tjejer använder den virtuella arenan till att upprätthålla sociala kontakter och vårda befintliga kontakter existerande i det fysiska livet (Poikolainen 2009; Södergård 2007).

Kim berättar om sina sociala kontakter på den virtuella arenan:

Jag har ju iallafall träffat de flesta. Sen är det ju kompisar till kompisar som man skriver med, som man vill träffa, men som man inte kan träffa. (...) Om man har en person som man har träffat via Internet och den personen berättar lite om dens kompis så kanske man pratar med den kompisen för att den verkar vara trevlig, eller för att den är snygg. (Kim, fokusgrupp 1)

Flera av tjejerna i fokusgrupperna berättar att det var vanligt att de virtuella kontakterna även existerar i det fysiska livet. Det kan handla om en bästa vän, som hade flyttat och som sedan upprätthålls över den virtuella arenan. Det kan även handla om det Kim berättar, att kontakterna kan utvecklas från att hon har kontakt med en person och hon sedan får kontakt med kompisens kompisar. Gamla kontakter kan leda fram till nya. Det är en förutsättning att det finns någon form av koppling mellan nya och gamla kontakter. En förklaring till att tjejerna till stor del kommunicerar med individer de på något sätt känner till, eller har någon form av koppling till, kan vara att de från början upplever sig ha en gemensam referensram, vilket kan underlätta kommunikationen. En annan förklaring kan vara att unga tjejers medvetenhet om risker i och med kontakt med okända individer innebär att de inte vågar söka sig till nya kontakter. Det kan vara så att unga killars beteenden inte uppmärksammas och problematiseras på samma sätt som unga tjejers och att unga killar därmed vågar ta kontakt med fler okända. Unga tjejer kan avstå från detta och istället söka sig till individer de har en koppling till i ett sätt att "ta det säkra före det osäkra".

Det finns en oro hos vuxenvärlden kring unga tjejers virtuella kommunikation med okända individer (Carlsson 2010b; Poikolainen 2009), men det verkar inte vara så vanligt att våra deltagare har kontakt med helt okända individer på den virtuella arenan.

Ja, enligt mig då tror jag inte man träffar såhär mycket okända människor. (Louise, fokusgrupp 1)

Det Louise säger kan bekräfta tidigare forskning, vilken visar att det inte är så vanligt att unga individer skaffar virtuella kontakter med helt okända individer. Enligt tidigare forskning beror det på att det är bekvämare för unga tjejer att skapa kontakter med individer det redan finns kopplingar till (Södergård 2007).

Vi funderar dock kring om vårt metodval har påverkat resultatet ovan. Kan det vara så att gruppdynamiken i våra grupper under intervjuerna påverkar deltagarna på så sätt att alla inte känner sig trygga? Det kan vara så att deltagarna inte känner sig tillräckligt bekväma för att öppna upp sig och våga berätta om erfarenheter av kontakt med okända individer. Vi har, under tidigare forskning, beskrivit hur individen kan skuldbelägga sig själv om den råkar illa ut, eftersom massmedia sänt ut en bild om risker till följd av aktiviteter på Internet (Gärdedal & Nathorst-Böös 2009). Unga tjejer kan vara särskilt utsatta för skuldbeläggning (Poikolainen 2009). Tjejerna i gruppen kan ha erfarenheter de inte vågar dela eftersom de då riskerar att mötas av skuldbeläggning av de andra deltagarna. Vi har också skrivit om hur ungdomstiden kan vara en period då det är viktigt att tillhöra en grupp och att vänner utgör en viktig del i livet (Smedler & Drake 2006). Det kan därför göra det svårt att sticka ut och berätta om erfarenheter ingen av de andra deltagarna i fokusgrupperna berättar om. Intervjudeltagarnas olika status i gruppen kan också vara en del i förklaringen till att egna erfarenheter inte framträder. Om en fokusgruppsdeltagare med högre social status hade berättat om kontakt med helt okänd individ, skulle det kunna ha skapat ett mer accepterande klimat kring ämnet och medfört att flera intervjudeltagare hade berättat om deras tankar och erfarenheter.

5.2.2 “Man kan träffa folk från hela världen”

I fokusgrupperna diskuteras de olika sociala kontakter deltagarna har. Tjejerna i fokusgrupperna hade tidigare berättat om att det inte var så vanligt att de har kontakt med helt okända individer, utan att det ofta finns någon form av koppling mellan parterna. Kopplingen kan bestå av en redan existerande kontakt på antingen den virtuella eller den fysiska arenan. Jasmina berättar dock om en erfarenhet av social kontakt på den virtuella arenan, där hon har kontakt med en helt okänd individ från ett annat land. Jasmina har inte träffat eller pratat med individen verbalt och har ingen tidigare koppling till den, varken på den fysiska eller virtuella arenan. Kontakten skapades över Internet och de håller kontakten genom chatt i syfte att bli bättre på det engelska språket. Målet med den sociala kontakten är inte att träffas i det fysiska livet, utan enbart kommunikation på den virtuella arenan. Jasminas erfarenhet handlar inte enbart om kontakt med helt okänd individ utan även att hon har erfarenhet av globala kontakter på den virtuella arenan. Med det menas kontakter, vilka knyts *långt ifrån* det lokala och inte i omedelbar närhet. Kontakter som upprätthålls trots rumsliga avstånd (Daneback 2012). Louise berättar om de sociala mötesplatserna på Internet:

Man kan träffa folk från hela världen. (Louise, fokusgrupp 1)

Kim berättar också om erfarenhet av globala kontakter. Hennes kontakter gäller individer, vilka hon från början har en fysisk koppling till. Kim bodde utomlands under sin uppväxt och för henne är Internet en möjlighet att behålla kontakten med släkt och vänner i det land hon växte upp i:

Jag flyttade till Sverige när jag var åtta. Vilket betyder att jag hade många vänner när jag bodde i Kroatien. Innan det där med Facebook fanns så hade vi ju inte lika mycket kontakt och de hade kanske bytt nummer och kanske flyttat. Då hade jag ju inte kunnat få tag på dom lika lätt när jag var nere och ville träffa dom. Så nu när typ Facebook

har uppfunnits så har de gått med på det och så träffar jag dom jätteofta när jag åker ner. (Kim, fokusgrupp 1)

Mariko berättar också om sina erfarenheter av globala kontakter. Hon träffade ett par tjejer på en semester i Turkiet och har idag en god kontakt med dem:

Jag chattar med två tjejer, jag har sett dom i Turkiet, vi var på samma restaurang, typ de... Jag har aldrig snackat med dem innan men nu snackar vi varje dag på Facebook och dom bor i Polen och vi är ändå såhär jättenära och snackar såhär om riktiga problem liksom. (Mariko, fokusgrupp 2)

Intervjudeltagarna ovan visar på att de har en del globala kontakter på den virtuella arenan. Vi har sett att även här är dessa kontakter främst av den typ att det existerar en fysisk koppling till dem. Både Kim och Mariko har träffat individerna de har kontakt med. Många individer använder Internet just med syfte att hålla kontakter vid liv och många hyser en längtan efter att bevara kontakten med släkt eller vänner de flyttat ifrån (Dunkels 2012). Trots det rumsliga avståndet tillskriver Mariko sina vänner i Polen en stor betydelse, när hon berättar om deras dagliga kontakt och utbyte av känslor och erfarenheter. Trots fysisk avlägsenhet kan en kontakt vara av lika emotionellt värde som en fysiskt nära kontakt (Slevin 2000). Intervjudeltagarna berättar alltså om att den virtuella arenan har gjort det möjligt att hålla kontakt med släkt och vänner runt om i världen.

5.3 Virtuella kontakter blir fysiska

5.3.1 "Till slut måste man träffas liksom"

Under deltagarnas diskussioner om deras erfarenheter av sociala kontakter på den virtuella arenan, upplevde vi ett tema, vilket verkade återkommande i diskussionerna. Våra deltagande tjejer berättar om erfarenheter av att virtuella kontakter utvecklas till kontakter, eller relationer, också i det fysiska livet. På Internet kan det också vara lättare att hitta individer med liknande intressen, som exempelvis samma musiksmak, jämfört med i det fysiska livet (Gärddedal & Nathorst-Böös 2009). Patricia berättar:

Alltså några tjejer. Jag har läst deras bloggar och de har läst min blogg såhär jättelänge så nu har vi blivit Facebook-kompisar och pratat och så. Så nu ska vi träffa varann. Vi ska på samma Håkan-konsert i juni. De bor på Öland. (Patricia, fokusgrupp 1)

Patricia berättar om att hon lärt känna några vänner på den virtuella arenan, att de delar samma musikintresse och att de ska ses i det fysiska under sommaren. Unga söker gärna sociala kontakter på den virtuella arenan för att sedan kunna träffa dem på den fysiska arenan, även om kontakterna skapas över långa avstånd. En del unga upplever det som fördelaktigt att lära känna en individ över Internet, eftersom fokus då ligger mer på tankar och känslor än på individernas utsidor (*ibid.*). Patricia berättar om att hon lärt känna sina vänner genom bloggar på Internet. Att ägna sig åt just bloggar är en vanlig aktivitet bland unga tjejer (Facht & Hellingwerf 2012). På bloggar kan användaren lägga upp bilder av sig själv och

det kan finnas normer och regler som styr vad som är önskvärt innehåll och vad som inte är det. Det är vanligt att just unga tjejers bloggar handlar mycket om mode och skönhet (Andersson 2010). Tjejers bloggars fokus på mode och skönhet kan ligga i led med de förväntningar det finns på unga tjejer, där en förväntning kan vara att de ska vara måna om sitt utseende och sin nivå av attraktivitet. Vi funderar kring det att Internetanvändare upplever att fokus hamnar mer på inre egenskaper på den virtuella arenan kan variera beroende på vilket forum individen väljer att använda sig av.

Våra fokusgruppsdeltagare är alla hemmahörande i Göteborgsområdet och Patricia berättar att vännerna hon ska träffa är hemmahörande på Öland. Också Emilia berättar om en kontakt hon skapat över långa avstånd på den virtuella arenan, men som hon ändå har kontakt med på den fysiska arenan:

Min bästa vän, hon bor i Uppsala. Vi lärde känna varandra på Instagram och nu träffas vi typ varje månad. (Emilia, fokusgrupp 2)

Kim har också erfarenhet kring detta och har träffat sin pojkvän, som bodde i Värmland, via Internet:

Många tror att jag träffat min pojkvän via vänners vänner, men egentligen är det typ via Internet. (...) Han bor ju i Värmland. (Kim, fokusgrupp 1)

Vi ser i citaten ovan att flera av tjejerna har erfarenheter av att deras virtuella kontakter utvecklas till fysiska kontakter. Det är nära relationer tjejerna skapat till sina Internetkontakter. Kim berättar att hon har träffat sin pojkvän och Emilia berättar att hon har träffat sin bästa kompis genom Internet. Vi ser att kontakterna knyts trots långa rumsliga avstånd mellan parterna. Patricias vänner bor på Öland, Emilias bästa kompis bor i Uppsala och Kims pojkvän bor i Värmland. En förklaring till varför unga väljer att skapa kontakter på den virtuella arenan först kan vara att det på den virtuella arenan finns det möjlighet att lära känna en individ först, för att sedan kunna avgöra om man vill träffa den på den fysiska arenan eller inte (Cooper 1998).

Unga tjejer kan ha större valmöjligheter idag jämfört med tidigare. Det kan vara enklare att hitta likasinnade individer (Gärddedal & Nathorst-Böös 2009). Internetanvändare kan besöka olika forum, ladda upp bilder, text, film och ljud på Internet. Individen är inte bunden till någon lokal kontext (Daneback 2012). Ungas tjejers vardag kan ha blivit rörligare med Internet. Traditionella synsätt på Internet menar att den virtuella arenan kan verka isolerande för individen. Att den virtuella arenan är en asocial arena (Slevin 2000). Våra intervjudeltagare berättar dock om att virtuella kontakter innebär att de rör sig över rumsliga avstånd. De har skapat kontakter de också besöker i andra delar av Sverige. Detta hade troligtvis inte hänt, i lika stor utsträckning, om de inte skapat kontakterna på den virtuella arenan från början. Våra intervjudeltagare utgör en dock homogen grupp och de berättelser de har om att resa i Sverige kan vara erfarenheter specifika för just dem. Att intervjudeltagarna berättar om att de reser inom Sverige hade kanske inte varit aktuellt om de hade varit andra individer. Alla unga tjejer har förmodligen inte samma resurser till att röra sig över rumsliga avstånd på samma sätt som våra intervjudeltagare uttrycker att de har. Vi kan ändå se att bland våra

intervjudeltagare verkar Internet inte isolerande, utan tvärtom, att den virtuella arenan kan bidra till en ökad fysisk rörelse och att de skapar fler kontakter på den fysiska arenan.

I kapitlet om tidigare forskning har vi beskrivit att vuxna oroar sig över de kontakter unga skapar på Internet och framför allt för vad möten med okända individer kan innebära (Carlsson 2010b; Poikolainen 2009). I vårt material förekommer inte några berättelser, där unga deltagarna beskriver negativa erfarenheter. Vi har tidigare skrivit om att vi tror att gruppdynamiken kan ha påverkat deltagarnas berättelser. Här berättar intervjudeltagarna om att deras föräldrar själva mer och mer börjat använda sig av tjänster tillgängliga på Internet. Tjejerna berättar också att deras föräldrar ger dem tillstånd att åka iväg för att träffa virtuella kontakter på den fysiska arenan, men bara till ställen föräldrarna känner till genom släkt eller vänner. Kim berättar att hon fått tillåtelse att åka till Skåne eftersom hennes föräldrar har släkt där. Patricia berättar under samtalen att hon troligtvis inte hade fått åka till Stockholm, eftersom familjen inte har några kontakter där. Vi funderar kring om det kan vara så att när vuxenvärlden tar till sig de ungas perspektiv, exempelvis lär känna olika virtuella arenor, minskar deras oro och rädsla inför vad virtuella kontakter kan innebära. När den virtuella arenan inte är lika främmande kan den bli lättare att acceptera.

Coopers modell innehåller begreppet accepterbarhet. Med det begreppet vill han belysa att en anledning till att sociala kontakter knyts på den virtuella arenan kan vara att det har blivit mer accepterat att göra det, vilket också skulle kunna ses som en förklaring till att flera av tjejerna har erfarenhet av att möta virtuella kontakter på den fysiska arenan (Danback 2012). Vi funderar om begreppet accepterbarhet i det här fallet kan ha att göra med att just våra intervjudeltagares föräldrar har ekonomiska resurser, som gör att de har tillgång till och möjlighet att använda Internets olika tjänster. För intervjudeltagarnas föräldrar kan det vara lätt att acceptera Internet, eftersom de själva har möjlighet att röra sig på den virtuella arenan. Intervjudeltagarna berättar också om att de tillåts resa inom Sverige, till platser föräldrarna känner till. Det kan också vara lättare för en förälder att acceptera detta, då familjen har ett socialt kontaktnät som möjliggör det, något alla familjer inte har. Det här kan tyda på att våra intervjudeltagare har socioekonomiska resurser, vilka inte behöver vara självklara för andra.

Tidigare har vi skrivit om att flera av intervjudeltagarna hade erfarenhet av att virtuella kontakter utvecklas till fysiska kontakter. Louise och Djana fortsätter diskussionen med att berätta om deras tankar kring att virtuella kontakter bli fysiska.

Jag tror det är väldigt svårt att ha en relation över Internet. Jag menar. Det kommer liksom någon punkt då man vill se varandra och träffas. (...) Du skulle komma till ett stopp där du vill träffa den och se den på riktigt. (Louise, fokusgrupp 1)

Tillslut måste man träffas liksom, men man kan ju börja på Internet. (Djana, fokusgrupp 2)

Flera av intervjudeltagarna menar att det är svårt att få virtuella sociala kontakter att utvecklas till relationer, utan ett möte på den fysiska arenan. Även tidigare

forskning har visat att fysiska möten kan vara viktiga för att virtuella kontakter ska kunna utvecklas. Många Internetanvändare vill se hur relationen fungerar även utanför den virtuella arenan (Gärdedal & Nathorst-Böös 2009).

För att klargöra en diskussion gällande virtuella kontakter, vilka utvecklas till kontakter på den fysiska arenan, frågar vi våra deltagare om de menar att kontakterna de möter i det fysiska är mer betydelsefulla än de som *endast* upprätthålls i det virtuella? Samtliga deltagare i gruppen svarar "ja" och menar att fysiska kontakter känns mer betydelsefulla. Ebba och Patricia berättar:

Om man hittar på något då gör man ju nåt tillsammans. Över Internet då gör man ju ingenting tillsammans. Det enda man har gemensamt är att båda sitter framför en dator. Man umgås ju inte på samma sätt. Man är ju inte med varandra. Man kommunicerar bara med varann. (Ebba, fokusgrupp 1)

Även om man känner personen bra på Internetsidan, så känner man dom ju ändå inte lika bra om man aldrig har träffat dom för man har ändå inte den där fysiska kollen på dom. (Patricia, fokusgrupp 1)

På Internet kommer inte sociala ledtrådar fram på samma sätt som på den fysiska arenan. Avsaknaden av sociala ledtrådar kan ha både för- och nackdelar (Lindgren 2007). Det är först vid fysiska möten gruppdeltagarna kan få bättre koll på om den information om individen de haft kontakt med via Internet verkligen stämmer. Patricia berättar att de individer hon träffar på Internet har hon inte lika stor "fysisk koll" på i jämförelse med de individer hon träffar på den fysiska arenan. För att analysera detta har Patricias resonemang kopplats till Goffmans dramaturgiska perspektiv. Goffman skriver att kommunikation av olika slag är viktigt när en individ försöker förmedla sig själv inför andra individer. Verbal kommunikation och kroppsgester i ett fysiskt möte är exempel på information och sociala ledtrådar, vilka kan berätta mycket om hur individen försöker framställa sig (Goffman 2007).

Goffman menar att publiken, i det här sammanhanget andra Internetanvändare, måste acceptera ett uppträdande för att det ska bli giltigt. Ett fysiskt möte skulle kunna ge fler sociala ledtrådar och mer information om en individ, genom att individen på den fysiska arenan lättare kan läsa av sociala ledtrådar, som exempelvis kroppsspråk och ansiktsuttryck, jämfört med kommunikation på den virtuella arenan. När individen får fler ledtrådar om den roll en annan individ försöker förmedla kan det bli enklare att avgöra om individen antingen ska bekräfta eller avfärda rollen (Goffman 2007). Avsaknaden av den "fysiska kollen" (se citat ovan) på en individ kan göra att det känns svårare att lita på den. Enligt Goffman strävar individen efter att avgöra om en individs framträdande är riktigt eller ej. Att också möta en individ på den fysiska arenan kan hjälpa individen att avgöra om andras framträdanden är sant eller osant (*ibid.*). När tjejerna i undersökningen har större fysisk koll på sina virtuella sociala kontakter kan det innebära att de lättare kan ta till sig dem och deras roll. De kan lita mer på den andra individen, vilket kan innebära att relationen kan fördjupas och bli mer betydelsefull. Det kan ses som en förklaring till varför den "fysiska kollen" är av vikt för intervjudeltagarna.

Tjejernas berättelser i fokusgrupperna ger en bild av att virtuella sociala kontakter inte är lika betydelsefulla som de sociala kontakter som också existerar på den fysiska arenan. Ella och Kim berättar:

Aa... Då kan man bara "Nej nu har vi bråkat då vill jag inte prata med dig mer", då tar man bort dom från Facebook typ. (Ella, fokusgrupp 2)

Det är lättare att avsluta en relation på Internet än i verkligheten. (...) Man kan ju ta bort den som vän eller blocka den eller sluta svara. Men det kan man inte i verkligheten för då möts man av varandras blickar. (Kim, fokusgrupp 1)

Vi tolkar Kims uttalande som att de relationer hon berättar om kan vara alla sorters relationer, både de som enbart existerar över det virtuella eller fysiska men även de som existerar på både arenorna. Det här visar att den virtuella arenan kan erbjuda särskilda möjligheter att definiera vänskap och icke-vänskap. Detta genom att Internetanvändaren exempelvis kan lägga till en individ till sin vänlista, blockera den från att ha tillgång till personlig information, eller att genom att ta bort den från sin vänlista. Vänskap på den fysiska arenan kan vara svårare att definiera på samma sätt. Kim berättar att det är lättare att avsluta en relation på den virtuella arenan jämfört med på den fysiska arenan, eftersom hon på den virtuella arenan slipper möta andras blickar. När Ella och Kim inte behöver möta den andra individen ansikte mot ansikte kan det bli lättare att avsluta relationen utan att direkt behöva stå för eller möta den andra personens reaktioner. Det kan vara så att intervjudeltagarna hellre tar upp utmanande och svåra sociala situationer på den virtuella arenan, istället för att våga mötas på den fysiska. På Internet kan individen kanske våga uttrycka sig på ett annat sätt jämfört med i det fysiska. Internetanvändaren kan våga ge uttryck för tankar och känslor den kanske inte skulle få uttryck för i det fysiska (Lindgren 2007).

5.4 Betydelsen av virtuell kommunikation

5.4.1 "Man kan prata om allting"

I fokusgrupperna frågar vi om intervjudeltagarna ser några fördelar med virtuell kommunikation jämfört med fysisk interaktion. De svarar att de via Internet kan kommunicera med flera individer på en och samma gång och att det var ett sätt att hålla kontakten med bekanta och vänner. De väljer att kommunicera över Internet för att hålla sig uppdaterade om vad som händer i andras liv och ser det som enklare att skapa kontakter och kommunicera över Internet.

Även om det är någon i parallellklassen här, men som jag aldrig snackat med. Då kan jag bara "hon ser ju rolig ut!" så kan man bli kompisar på Facebook och börja prata lite och sen går det till att man börjar prata i korridoren. Folk tycker kanske att det är svårare att gå fram direkt och "Hej, jag heter Patricia, vill du bli kompis med mig?". (Patricia, fokusgrupp 1)

Patricias citat kan ses som ett exempel på att det från början kan finnas en fysisk kännedom mellan parterna och att syftet med den virtuella kontakten är att stärka

den fysiska kontakten. Den virtuella arenan kan bli ett hjälpmedel för att stärka redan existerande fysiska kontakter, eller skapa närmare relationer. Att söka kontakt över Internet kan upplevas som ett enklare första steg, jämfört med att ta direkt kontakt i det fysiska (Cooper 1998).

I diskussionen om varför deltagarna använder Internet som kommunikationsmedel, kommenterar Kim:

Man slipper ju också den pinsamma tystnaden. (...) Det kanske blir en pinsam tystnad i det fysiska livet, vilket känns helt fel, men på Internet känns det inte det när man kanske inte svarar efter typ en halvtimme. (Kim, fokusgrupp 1)

Internet och det virtuella ses som en mer bekväm kommunikation jämfört med att kommunicera i det fysiska. På Internet finns en medvetenhet om att den andra Internetanvändaren kanske inte kan svara direkt på meddelanden och därför upplevs det heller inte konstigt om en virtuell tystnad uppstår i kommunikationen. I en fysisk kommunikationssituation hade tystnaden troligtvis blivit mer märkbar och, som Kim beskriver den, "pinsam". På Internet behöver individen inte direkt veta vad den ska säga, den behöver inte vara förberedd eller direkt kunna förhålla sig till vad den andra individen säger. Virtuell kommunikation är inte förkroppsligad och därmed läggs inte lika mycket fokus vid kroppen och det fysiska i samtalen på den virtuella arenan. Känslor av genans behöver inte föras i ljuset och yttranden kan formuleras under en längre tid, jämfört med på den fysiska arenan (Lindgren 2007). Patricia utvecklar, men berättar även om begränsningar med den virtuella kommunikationen:

På Internet kan man bara skriva. Man kan ta den tid man behöver. (...) Men om någon blir jätteledsen. Då kan jag gå och ge den en kram. Det kan jag inte via Internet. (...) Det enda man kan göra via Internet det är smileysar. Och även om man är skitledsen kan man göra en glad smiley. Så det säger ju inte så mycket egentligen. (Patricia, fokusgrupp 1)

Patricias berättelse visar att virtuell kommunikation kan upplevas som otillräcklig. Hon saknar ibland möjlighet till fysisk kontakt när hon kommunicerar med individer i en utsatt situation och som hon vill stötta. På den virtuella arenan kan det vara svårt att tolka de signaler andra Internetanvändare sänder ut. Internet är en arena där misstolkningar och missförstånd är vanligt, eftersom möjligheterna att tolka andras signaler är begränsade (Cornwell 2001). Patricia berättar i citatet att "Även om man är skitledsen kan man göra en glad smiley". Det här visar också att individen på den virtuella arenan kan presentera sig på ett sätt som inte stämmer överens med verkligheten. Genom Goffmans perspektiv kan vi antingen se den virtuella arenan som en främre scen, där individen kan få möjlighet att presentera valda sidor av sig själv. Den virtuella arenan kan också ses som en bakre scen, där individen kan få möjlighet att uttrycka sitt mer privata jag (Goffman 2007). Patricia kan ha svårt att avgöra huruvida individen hon kommunicerar med visar ett verkligt jag - är den glad? eller ett påhittat - att den är ledsen, men trots det skriver en glad smiley? På den virtuella arenan saknas sociala ledtrådar och information om en individ (Lindgren 2007).

Internetanvändaren kan alltså inte vara helt säker på hur individen bakom den andra skärmen verkligen reagerar och agerar i den sociala interaktionen.

Kim berättar att hon hellre väljer att uttrycka sig på den virtuella arenan när hon är ledsen eller arg, än på den fysiska arenan:

När jag är ledsen eller arg då tycker jag att det är bra att uttrycka mig över Internet. För att... Det kan hända att jag börja gråta och då känner jag mig jättelöjlig om jag gråter framför någon. (Kim, fokusgrupp 1)

Det är vanligt att unga tjejer ser Internet som en arena där de kan visa upp sidor och olika roller av sig själva, vilka kan vara svårare att visa på den fysiska arenan (Poikolainen 2009). På Internet kan ungdomar dela med sig av sina innersta tankar på ett annat sätt. Det kan vara lättare att öppna upp sig inför obekanta och prata om privata problem inför dem (Gärddedal & Nathorst-Böös 2009; Södergård 2007). Kim väljer att inte visa sina känslor i den fysiska miljön, men kan ändå få uttryck för dem på den virtuella arenan. Utifrån Goffmans dramaturgiska perspektiv kan detta å ena sidan förklaras som att Kim använder sig av Internet som en bakre scen där hon kan få möjlighet att agera ut sina mer privata sidor av sig själva. Roller, vilka framförs inför en publik på den främre scenen, kan läggas ifrån på den bakre scenen och hon behöver där inte prestera inför någon direkt fysisk publik (Goffman 2007). Det kan å andra sidan förklaras som att Internet ses som en främre scen, där Kim får möjlighet att lyfta fram den bakre scenens mer privata tankar, känslor och erfarenheter. Publiken finns ju där i form av andra Internetanvändare, men hon kanske inte strävar efter att övertyga dem om sin roll och hon möter dem heller inte fysiskt.

Coopers begrepp, anonymitet, kan förklara varför Kim inte behöver sträva efter att övertyga publiken med utvalda framträdanden på Internet, utan kan istället avkläda sig sina roller och uttrycka sitt mer privata jag. Enligt Cooper ger anonymitet frihetskänslor hos en individ. Individen kan, genom att den är anonym, få möjlighet att uttrycka mer känsliga och privata tankar (Cooper 1998). Kim behöver inte nödvändigtvis vara helt anonym inför den individ hon kommunicerar med. Det kan räcka med att *en känsla* av anonymitet uppstår hos henne. Den virtuella kommunikationen skapar ett tillåtande klimat där en del unga upplever det som lättare att öppna upp sig, framför allt tillsammans med individer som är okända för dem (Dunkels 2012; Södergård 2007). En känsla av anonymitet kan innebära att kommunicera bakom en skärm räcker för Kim. Citatet kan också tyda på att det råder normer och regler för vad som är accepterat socialt beteende på den fysiska arenan. Kim berättar att hon känner sig löjlig om hon gråter inför någon och att hon därför använder Internet för att uttrycka sig. Kim skulle kunna vara en av de individer som skriver en glad smiley på den virtuella arenan, men som är ledsen bakom skärmen.

5.4.2 “Man vågar bitcha lite mer bakom skärmen”

Under diskussionerna med fokusgruppsdeltagarna berättar tjejerna om olika tankar de har kring sociala kontakter över den virtuella kommunikationen. Kim berättar ytterligare om en begränsning, som uppstår när kommunikationen mellan två individer sker på olika håll:

Om man bråkar via Internet då ser man inte hur personen reagerar. Man ser inte vad den gör för miner eller liksom om den gråter. De kan leka jätteglad, men är kanske jätteledsn där bakom skärmen. (Kim, fokusgrupp 1)

Anonymitet kan både vara en källa till möjlighet att uttrycka sig fritt, men också en källa till begränsningar då individen inte kan veta hur individen bakom den andra skärmen verkligen är. Också i det fysiska spelar vi roller, men där kan ledtrådarna om rollen vara fler i och med att signaler, såsom ansiktsuttryck eller kroppsspråk, inte begränsas, vilket sker på den virtuella arenan (Goffman 2007)

Under diskussionerna ger fler av intervjudeltagarna uttryck för en medvetenhet kring konsekvenser av Internetanvändares anonymitet. Jasmina instämmer i Kims resonemang om hur Internet och anonymitet kan göra det svårt att läsa av en individ:

Man kanske inte ser personens brister på Internet som man ser dem i verkligheten. (Jasmina, fokusgrupp1)

Jasmina berättar att det kan finnas en svårighet med virtuell kommunikation, då hon kan gå miste om helhetsintrycket av den andre parten. Patricia har tidigare berättat om att hon på den virtuella arenan inte har "den där fysiska kollen" på individen hon interagerar med. Jasmina och Patricia ger uttryck för att en kontakt existerande endast på den virtuella arenan gör att det blir svårt att skapa sig en helhetsbild av individen eftersom virtuella framträdanden kan vara kroppslösa. Jasmina och Patricia uttrycker en medvetenhet kring att Internetanvändare kan manipulera den information den sänder ut. Detta är tankar som också går att finna i Poikolainens (2009) rapport. Det är först vid fysiska möten intervjudeltagarna kan tolka fler ledtrådar om en individ, dess styrkor och brister. Också vid fysiska framträdanden kan en individ försöka manipulera sin publik, men fysiska ledtrådar, såsom kroppsspråk kan i det fysiska bli tydligare och på så sätt hjälpa publiken att avgöra om framträdandet ska accepteras eller ej.

Amelia fortssätter diskussionen om anonymitet i den virtuella kommunikationen och berättar:

Många vågar bitcha lite mer bakom skärmen. (Amelia, fokusgrupp 2)

Cooper menar att anonymitet är en källa till utforskande och att Internet kan vara en arena där användaren känner sig mer bekväm jämfört med den fysiska arenan (Cooper 1998). Amelia berättar om att hon upplever det som att många Internetanvändare uttrycker sig på andra sätt jämfört med vad de skulle ha vågat på den fysiska arenan. Att de kan uttrycka sig på ett mer provokativt sätt. Som tidigare nämnts ger kommunikation på den virtuella arenan möjligheter till reflektion och agerande på ett annat sätt jämfört med kommunikation på den fysiska arenan (Löfberg 2008). Framför allt har Internet blivit en arena där unga tjejer kan testa och våga böja existerande normer och regler för kön (Poikolainen 2009). Ungdomstiden är en tid då individen testar och utforskar sina gränser (Frisén & Hwang 2006). Internet skulle kunna ses som en arena där unga tjejer kan testa olika åsikter på ett mer vågat sätt jämfört med i det fysiska. Att den

virtuella kommunikationen inte är förkroppsligad kan innebära att unga tjejer inte begränsas till deras kön, vilket kan hända på den fysiska arenan. Anonymitet på Internet kan göra att unga tjejers röster hörs i första hand och inte att deras beteende bedöms utifrån deras kön. Internet skulle kunna ses som en främre scen där de unga tjejerna kan testa att agera ut olika roller och sidor av sig själva, för att se hur andra, publiken, reagerar på framträdandet (Goffman 2007).

Intervjudeltagarna har tidigare varit inne på att de inte kan vara helt säkra på vem som sitter bakom den andra skärmen när de interagerar med andra användare på Internet. De ger uttryck för att de inte kan lita på hur individerna i fråga framställer sig. Emilia berättar om förtroenden och risker på den virtuella arenan:

Man börjar lita på en person över Internet och så känner man att vi connectar och så berättar man en massa saker, men så hamnar det i fel händer... Sajter som det inte ska komma ut på eller att det sprids ut på skolan eller vad som. (Emilia, fokusgrupp 2)

Det finns en oro kring att rykten kan spridas. Ur intervjudeltagarnas berättelser framkommer att de behöver vara på sin vakt då de inte kan vara säkra på vem individen bakom den andra skärmen egentligen är. Enligt rapporten från Ungdomsstyrelsen är det inte många ungdomar som oroar sig för ryktesspridning på Internet (Gärddedal & Nathorst-Böös 2009). Fokusgruppsdeltagarna var dock överens om att det förekom en oro för att information kunde spridas på Internet på fel sätt. Rapporten från Ungdomsstyrelsen har ett par år på nacken och en anledning till våra deltagande tjejers tankar och oro kring ryktesspridning på Internet skulle kunna grundas i den bild massmedier sänder ut. Vi tänker bland annat på det stora Instagram-bråket, vilket rapporterades om i massmedia vintern 2012 (Göteborgs-Posten 2012). Vi tror att händelser som dessa kan påverka intervjudeltagarnas inställningar och uppfattningar om Internet och möjligheten till anonymitet till att bli mer problematiska.

5.4.3 "Sånt händer inte mig"

Under diskussionerna samtalar intervjudeltagarna om Internet och risker. Under diskussionerna om risker med virtuella kontakter nämner de, vilket vi beskrivit ovan, risken för ryktesspridning. Intervjudeltagarna menade dels att det kan vara svårt att veta vem individen de kommunicerar med egentligen är, men också att ett fysiskt möte med en virtuell kontakt skulle kunna innebära en del risker. Deltagarna har tidigare berättat om att deras virtuella kontakter kan utvecklas till fysiska kontakter. Vi frågar dem om hur de gör när de träffar en individ de tidigare endast kommunicerat med på den virtuella arenan. De berättar att de gärna träffar sina kontakter på den fysiska arenan tillsammans med andra och att de berättar för kompisar eller föräldrar att de ska träffa individen. Tjejerna i fokusgrupperna börjar sedan diskutera en osäkerhet kring sociala kontakter på den virtuella arenan. Vi frågar dem om vad de menar. Anna berättar:

Typ att man tror att det är nån skitsnygg kille, som sitter där och snackar med en. Men så är det nån läskig pedofil typ. (Anna, fokusgrupp 2)

Liv och Ella fortsätter:

Jamen det kan ju typ också vara att man börjar lita på personen och så berättar man saker som hamnar i fel händer. (Liv, fokusgrupp 2)

Att man bestämmer träff, men så är det inte den personen heller. (Ella, fokusgrupp 2)

Som vi tidigare nämnt kan massmedia vara snabba med att rapportera om risker på Internet. Hos vuxenvärlden råder ett riskperspektiv kring unga och Internet. Vuxna oroar sig för negativa konsekvenser olika Internetbaserade aktiviteter skulle kunna medföra, medan unga själva har en mer avslappnad inställning till det (Carlsson 2010b; Dunkels 2012). Bland våra fokusgruppsdeltagare märker vi att det råder en medvetenhet kring de eventuella risker sociala kontakter över den virtuella arenan kan innebära, även om de inte uttryckligen hade några personliga erfarenheter av dessa. Att ingen av fokusgruppsdeltagarna berättar om upplevda risker till följd av aktiviteter på Internet kan ha att göra med att gruppdynamiken skapat ett otryggt klimat där deltagarna inte känner sig tillräckligt bekväma för att berätta om personliga erfarenheter. Detta beskriver vi i diskussionen under rubriken *De flesta man har på Facebook känner man ju*. Det kan också bero på att tjejer med erfarenhet av detta väljer att avstå att delta i undersökningen på grund av undersökningens inriktning. Det skulle också kunna bero på att deltagarna inte utgör delar av den grupp, som enligt Rydin (2010), kan vara extra sårbar och mottaglig inför de risker aktiviteter på Internet kan medföra.

Att det existerar eventuella risker med sociala kontakter är något Anna menar inte endast gäller den virtuella arenan, utan också den fysiska:

Men det kan ju inte vara säkert på i det verkliga livet heller... Om folk är sig själva eller om de ljuger. (Anna, fokusgrupp 2)

Vi tolkar det som att när Anna pratade om det "verkliga livet" så menar hon det fysiska livet. Anna kan mena att det fysiska och det virtuella livet har lika förutsättning och villkor. Hon uttrycker en medvetenhet att personer både i det fysiska och virtuella livet kan spela och presentera olika roller och att det går att manipulera på såväl den fysiska som på den virtuella arenan. Det virtuella livet och det fysiska livet kan ses som olika aspekter som överlappar varandra i samma kontext och inte som åtskilda varandra (UR Samtiden 2008).

5.4.4 "På Internet kan man välja vilken sida man vill visa"

Under fokusgruppsintervjuerna diskuterar de deltagande tjejerna hur de kan välja att presentera sig själv genom text och bild på den virtuella arenan. Anna och Patricia berättar:

Man tar ju den chansen man kan och visar det bästa. Alltså, det är ju lite som en jobbintervju. Det är ju inte såhär att man går dit och bara "Jag är skitdålig, icke kreativ, jag är tråkig och jag är lat"... Liksom det gör man ju inte. Man försöker alltid visa det bästa av sig själv för att imponera på andra. (Anna, fokusgrupp 2)

På Internet kan man välja vilken sida man ska visa. Man lägger ju inte ut den fulaste bilden av sig själv (...) Alltså, inte hitta på en helt ny person, men jag kan typ välja vilken sida av mig som jag vill framhäva, uttrycka och visa. Det behöver inte ju inte alls vara som det är i verkligheten. Man kanske inte ens gör det medvetet. (Patricia, fokusgrupp 1)

Internet kan ses som den ultimata arenan för en individ att testa olika roller och försöka manipulera sin publik. Det finns möjligheter för aktören att välja sin publik, genom att den kan vända sig till olika specifika forum (Lindgren 2007). Gruppdeltagarna ger uttryck för att de själva framställer de sidor av sig själva som de önskar visa inför publik. De är alltså inte bara mottagare av andras utvalt framställda "jag", utan också sändare av egna utvalt framställda "jag". Anna uttrycker att det är viktigt att framställa sig själv på ett bra sätt för att imponera på andra. Patricia menar att det går att välja vilka sidor de ville visa och att dessa sidor inte behöver stämma överens med "den verkliga" bilden av individen. Intervjudeltagarna ger uttryck för olika sätt att söka efter sin identitet och testa roller och olika sätt att framställa sig på. Patricia berättar också om att hon kan välja ut vilka bilder som ska finnas tillgängliga för andra på Internet. Hon berättar att hon väljer de bilder där hon inte är ful, utan attraktiv. Som vi tidigare skrivit råder olika normer och regler för tjejer och killar. Beroende på vilket biologiskt kön individen har kan det finnas olika förväntningar på den. Det blir viktigt att visa tillhörighet genom exempelvis beteende, kroppsspråk, intressen, frisyr och kläder (Smedler & Drake 2006). Det kan också finnas en förväntan om att just unga tjejer ska bry sig om sitt utseende och det kan därför bli viktigt för tjejer att visa att de gör det för att inte riskera att sticka ut ur mängden. Om Patricia istället skulle lägga ut en oattraktiv bild av sig själv skulle det kunna ses bryta mot könsnormen och de förväntningar som finns på henne. Amelia berättar också om förväntningar på Internetanvändares beteende:

Jag tror att om du berättar om hur dåligt du mår eller är ärlig om det så blir det att du stämplas som en 'attention whore'. För ingen gör det och det är ovanligt och den som gör det tror man bara vill ha uppmärksamhet. Men det kanske bara är så att hon vill vara ärlig och visa alla sidor. (Amelia, fokusgrupp 2)

Vi ser här exempel på hur komplex den virtuella arenan kan te sig. Enligt Goffman (2007) kan det vara så att när individen upplever att andra visar förvrängda, osanna, sidor av sig själv kan det vara svårt att acceptera dem. Amelia ger exempel på hur en tjej visar upp en, enligt henne, sann bild av sig själv. Men publiken avfärdar det och kallar henne "attention whore". Vi resonerar som att Amelia menar att publiken uppfattar att tjejen framställt sig på ett osant sätt i syfte att få uppmärksamhet. Goffman menar att om en publik kommer fram till att en aktör visar upp en osann sida av sig själv har publiken svårt att acceptera framträdandet (*ibid.*). Publiken accepterar inte tjejen när hon berättar om att hon mår dåligt, utan avfärdar henne och kallar henne "attention whore". Det kan också förklaras som att det beror på att tjejen bryter mot de förväntningar som finns på hur hon ska bete sig. Det kan vara så att en ung tjej på den virtuella arenan bör bete sig på ett visst sätt för att andra ska uppleva henne som okej. De existerande könsnormerna tillåter henne inte att uttrycka sig på det sätt som hon gör. Tjejen blir inte tagen på allvar, utan hon blir avfärdad.

6 Slutdiskussion

6.1 Sammanfattning av resultat

Syftet med denna uppsats har varit att undersöka de erfarenheter och tankar unga tjejer har gällande sociala kontakter på den virtuella arenan. Syftet förtydligades genom ett par frågeställningen, nämligen: Vilka erfarenheter har de intervjuade tjejerna av sociala kontakter på den virtuella arenan? Vilken betydelse tillskrivs dessa sociala kontakter? Framställer tjejerna sig på olika sätt på den virtuella arenan och i så fall hur? Här nedan kopplar vi samman uppsatsens frågeställningar med resultat för en tydlig sammanfattning.

6.1.1 Vilka erfarenheter har de intervjuade tjejerna av sociala kontakter på den virtuella arenan?

De deltagande tjejerna har erfarenhet av olika sociala kontakter på den virtuella arenan. Gemensamt för flera av tjejerna är att de på den virtuella arenan ofta har kontakt med individer de redan känner till från den fysiska arenan. De har kontakt med vänner som flyttat och släkt som lever i andra länder. Någon enstaka berättar om kontakt med helt okända individer. Det visade sig också att meningsfulla sociala kontakter kan knytas och upprätthållas trots långa avstånd, både nationellt och internationellt. Ett par av intervjudeltagarna hade erfarenheter av att sociala kontakter på den virtuella arenan utvecklas till kärleks- och kompisrelationer, även över längre avstånd. Intervjudeltagarna menar att det är viktigt med en fysisk koppling till kontakterna. Antingen genom att de har gemensamma bekanta, eller att de i alla fall vid något enstaka tillfälle setts på den fysiska arenan.

6.1.2 Vilken betydelse tillskrivs dessa sociala kontakter?

De deltagande tjejerna i undersökningen menar att det var viktigt att ha en "fysisk koll" på de individer de kommunicerar med på den virtuella arenan. De menar att den fysiska kollen kunde existera från första början eller att den uppstår genom ett fysiskt möte. De berättar att Internet kan fungera som en arena för ett första kontaktskapande, men de menar också att möte på den fysiska arenan till slut skulle bli oundvikligt om kontakten ska utvecklas. Deltagarna menar att kontakter, vilka existerade också på den fysiska arenan kan vara av större betydelse jämfört med kontakter endast existerade på den virtuella arenan. Flera menar ändå att kontakter på den virtuella arenan kan vara både menings- och betydelsefulla. Internet kan också vara en arena där vänskap kan definieras på olika sätt, genom att Internetanvändaren skapar eller avslutar en relation på Internet, vilket också har inverkan på relationen i det fysiska.

6.1.3 Framställer tjejerna sig på olika sätt på den virtuella arenan och i så fall hur?

Intervjudeltagarna berättar om olika aspekter av kommunikation på den virtuella arenan. Flera av dem berättar att Internet kan vara en arena där de kan uttrycka sig på ett annat sätt, jämfört med på den fysiska arenan. På den virtuella arenan kan de uttrycka sig på ett mer öppet sätt, samtidigt som allt beteende inte är accepterat. Bakom datorskärmen kan de gråta om de vill och de menar även att

många Internetanvändare vågar uttrycka en tuffare attityd i jämförelse med på den fysiska arenan. Att kommunicera tillsammans med andra bakom en datorskärm visade sig även bidra till att intervjudeltagarna framhäver utvalda sidor av sig själva. En av deltagarna uttrycker det som att hon, på den virtuella arenan, kan välja vilken sida hon ville visa. Hon berättar om att hon väljer att publicera bilder där hon uppfattas som attraktiv. Deltagarna berättar också och att de kan framhäva sidor av sig själva som ska uppfattas som positiva från andra och att de kan göra det med syfte att imponera på andra personer.

Att kommunicera på den virtuella arenan visade sig även innebära en viss osäkerhet för tjejerna. Osäkerheten gällde anonymitet, vilken existerar på den virtuella arenan på olika sätt, antingen genom att parterna är helt anonyma gentemot varandra, eller att en känsla av anonymitet uppstår mellan dem. Intervjudeltagarna menar att de inte kan vara säkra på vem de kommunicerar med, eller hur den andra individen egentligen reagerar och agerar. En av deltagarna menar även att kommunikation på den virtuella arenan kan vara begränsande eftersom det inte går att fysiskt bekräfta en annan individ. Intervjudeltagarna berättar om en oro kring ryktesspridning, att information kan hamna i fel händer eller kan spridas. De uttryckte även de hellre reder ut utmanande sociala situationer på den virtuella arenan och inte på den fysiska. På Internet kan de bland annat undvika pinsamma tystnader och de behöver inte möta andra individers reaktioner i obekväma situationer.

6.2 Diskussion

Tidigare forskning har beskrivit att massmedia och vuxenvärlden tenderar till att problematisera kring unga tjejer och deras aktiviteter på den virtuella arenan (Carlsson 2010b; Dunkels 2012; Poikolainen 2009). Vår studie visar att våra intervjudeltagare inte pratar om risker i samma bemärkelse som massmedier och vuxenvärlden gör. Tjejerna i våra fokusgrupper uttryckte en medvetenhet kring de risker vuxenvärlden och massmedia uttrycker, såsom risker med fysiska möten med okända individer. Vi upplever dock att tjejerna i våra fokusgrupper inte fäste särskilt stor vikt vid dessa risker, utan att deras tankar om risker istället ligger mer kring anonymitetens konsekvenser. De berättar om att de inte kan vara säkra på vem de kommunicerade med och vad som kan hända med den information de delar med sig av. Vi menar att vuxenvärlden och massmedia tenderar att resonera kring unga och aktiviteter på den virtuella arenan på ett mer kritiskt och olikt sätt jämfört med hur våra deltagande tjejer själva uppfattar sina aktiviteter på Internet.

Barnkonventionens artiklar belyser barns rättigheter. I artikel 17 står det att massmedier ska se till att barn har tillgång till information och att massmedierna, med tanke på barn, ska lyfta fram information "som syftar till att främja dess sociala, andliga och moraliska välfärd och fysiska och psykiska hälsa" genom att "sprida information och material av socialt och kulturellt värde för barnet" (Unicef 1989). Medan massmedia ger en bild av och vuxna oroar sig för en viss typ av risker, lever unga tjejer med en annan typ (Carlsson 2010b). Genom att lyfta fram ungas egna röster kan vi få större förståelse för den vardag och de problem unga själva anser viktiga och inte problem vuxna fått en orealistisk bild av. En mer nyanserad bild av unga och aktiviteter på Internet tror vi skulle gynna barn och ungas välmående. Att unga själva får komma till tals och ge sin bild av

den egna verkligheten, menar vi, kan vara betydelsefullt för ungas välmående och utveckling.

Den här uppsatsen kan dels ses som en bekräftelse av tidigare forskning, men vi har också sett tendenser som inte kommit fram i den forskning vi tagit del av. Den virtuella och den fysiska arenan kan påverka varandra genom att händelser på den ena arenan påverkar den andra. Vi ser i uppsatsen hur kontakter på den ena arenan påverkar kontakter på den andra arenan. Definitioner av vänskap på den virtuella arenan påverkar relationen i det fysiska och tvärtom. Även om sociala kontakter på den virtuella arenan upplevs som meningsfull, uttrycker intervjudeltagarna ändå att den virtuella arenan har en brist och saknar en dimension, nämligen den fysiska. Vi ser också att skapandet av sociala kontakter på den virtuella arenan bidrar till att intervjudeltagarna rör sig rumsligt och att de rör sig över långa avstånd.

Även om Internet kan vara en arena där intervjudeltagarna kan uttrycka mer av sina privata tankar och åsikter, råder ändå könade normer och regler för vad som är accepterat beteende och vad som inte är det på den virtuella arenan. Trots att fokusgruppsdeltagarna menar att Internet kan vara en arena där de kan framhäva olika sidor av sig själva verkar det samtidigt råda ett icke-accepterande klimat mot de individer som väljer att inte följa existerande normer och regler. Dessa individer betraktas som avvikande och som sökande efter uppmärksamhet.

Vidare forskning skulle kunna belysa ämnet anonymitet. Vi fick intrycket av att våra intervjudeltagare berättade om olika typer av anonymitet. Forskare kan ta reda på om det finns olika typer av anonymitet och om detta påverkar interaktion på den virtuella arenan. Kan det räcka med att en känsla av anonymitet uppstår hos en Internetanvändare för att dess beteende och interaktion ska påverkas?

7 Referenslista

- Aftonbladet. (2013) "13-årig flicka hoppade framför tåg" (elektronisk), *Aftonbladets hemsida* <<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article16398590.ab>> (2013-03-12).
- Andersson, U. (2010) "Köp mig!". I Ulla Carlsson (red.): *Barn och unga i den digitala mediekulturen*. Göteborg: Nordicom.
- Brottsförebyggande rådet. (2007) "Vuxnas sexuella kontakter med barn via Internet – Omfattning, karaktär och åtgärder" (elektronisk), *Brottsförebyggande rådets hemsida* <www.bra.se/bra/publikationer/arkiv/publikationer/2007-04-20-vuxnas-sexuella-kontakter-med-barn-via-internet.html> (2013-05-09).
- Bryman, A. (2011): *Samhällsvetenskapliga metoder*, (uppl 2). Malmö: Liber AB.
- Carlsson, U. (2010a): *Mediebarometer 2010*. Göteborg: Nordicom.
- Carlsson, U. (2010b) "Introduktion. Barn och unga i den digitala mediekulturen". I Ulla Carlsson (red.): *Barn och unga i den digitala mediekulturen*. Göteborg: Nordicom.
- Cooper, A. (1998) "Sexuality and the Internet: Surfing into the New Millennium". *CyberCyberPsychology & Behavior*, 1, 2, 187-193.
- Cornwell, B. (2001) "Love on the Internet: involvement and misrepresentation in romantic relationships in cyberspace vs. realspace". *Computers in human behaviour*, 17, 2, 197- 211.
- Daneback, K. (2012) "Kärlek och sexualitet på internet - nya samspelsmönster i den flytande moderniteten". I Lars Plantin & Sven-Axel Månsson, (red.): *Sexualitetsstudier*. Malmö: Liber AB.
- Dunkels, E. (2012): *Vad gör de unga på nätet?*, (uppl 2). Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Facht, U & Hellingwerf, K. (2012): *Internetbarometern*, (nr 2) Göteborg: Nordicom.
- Frisén, A & Hwang, P. (2006): "Inledning och översikt". I Frisé, A & Hwang, P, (red.) *Ungdomar och identitet*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Goffman, E. (2007): *Jaget och maskerna. En studie i vardagslivets dramatik*, (uppl 4). Stockholm: Nordsteds Akademiska Förlag.
- Gärddedal, M & Nathorst-Böös, H. (2009) "Internet utanför heteronormen". I Ungdomsstyrelsen: *Se mig! Unga om sex och Internet*. Ungdomsstyrelsens skrifter, 2009:9. Stockholm: Davidsons Tryckeri AB.

- Göteborgs-Posten. (2012) "Ungdomar i upplopp mot sexbilder" (elektronisk), *Göteborgs-Posten* <<http://www.gp.se/nyheter/sverige/1.1167325-ungdomar-i-upplopp-mot-sexbilder>> (2013-03-12).
- Hammarström, A, Härenstam, A, Östlin, P. (1996) "Kön och ohälsa - begrepp och förklaringsmodeller". I Danielsson, M, Diderichsen, F, Härenstam, A, Lindberg, G, Östlin, P (red.): *Kön och ohälsa - en antologi om könsskillnader ur ett folkhälsooperspektiv*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Lindgren, S. (2007): *Sociologi 2.0*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Löfberg, C. (2008): *Möjligheternas arena? Barns och ungas samtal om tjejer, killar, känslor och sexualitet på en virtuell arena*. Stockholms universitet. Stockholm: E-print AB.
- Nationalencyklopedin. (2013) "Internet" (elektronisk), *Nationalencyklopedins hemsida* <<http://www.ne.se/lang/internet>> (2013- 04- 09).
- Poikolainen, K. (2009) "Tjejer och Internet" (elektronisk), *Fritidsforums hemsida* <www.fritidsforum.se/projekt/410/tjejer-och-internet > (2013-05-10).
- Regionplane- och trafikkontoret. (2007) "Vi ses på Internet – om Stockholmsregionens virtuella rum för socialt kapital" (elektronisk). *Stockholms länslandsting* <www.tmr.sll.se/publikationer/2007/200712-Vi-ses-pa-internet/> (2013-05-09)
- Rydin, I. (2010) "Försvinner barndomen med Internet? Reflektioner kring forskning och debatt om möjligheter och risker". I Ulla Carlsson (red.): *Barn och unga i den digitala mediekulturen*. Göteborg: Nordicom.
- Slevin, J. (2000): *The Internet and society*. Polity Press: Cambridge.
- Smedler, A-C & Drake, K. (2006) "Identitet och kön". I Frisé, A & Hwang, P, (red.): *Ungdomar och identitet*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Svedin, C.G & Priebe, G. (2009) "Unga, sex och Internet". I Ungdomsstyrelsen: *Se mig! Unga om sex och Internet*. Ungdomsstyrelsens skrifter, 2009:9. Stockholm: Davidsons Tryckeri AB.
- Svenska Dagbladet. (2013) "Nya alias för misstänkta nätpedofiler" (elektronisk), *Svenska Dagbladets hemsida* <http://www.svd.se/nyheter/inrikes/nya-alias-for-misstankte-kumlapedofilen_8111202.svd> (2013- 04- 23)
- Södergård, P. (2007): *Virtuell gemenskap - Ett informationsvetenskapligt perspektiv på ungdomars cyberkultur*. Finland: Åby Akademis förlag.
- Thomassen, M. (2007): *Vetenskap, kunskap och praxis - introduktion i vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.

Unicef. (1989) "FNs konvention om barns rättigheter" (elektronisk), *Unicef Sveriges hemsida* <<http://unicef.se/barnkonventionen>> (2013-03-04).

UR Samtiden. (2008) "Tonår: Ung identitet på Internet" (elektronisk), *Sveriges utbildningsradio AB* <<http://www.ur.se/id/144144> UR.se> (2013-03-05).

Vetenskapsrådet. (2007) "Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning" (elektronisk), *Vetenskapsrådets hemsida* <<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>> (2013- 03-01).

Wellman, B. (2001) "Computer networks as social networks" *Science*, 293, 5537, 2031-2034.

Wibeck, V. (2010): *Fokusgrupper- om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur AB.

8 Bilagor

8.1 Informationsmail

Hej,

Vi heter Clara Egedal och Frida Bergström och är socionomstudenter vid Göteborgs Universitet.

Nu håller vi på att skriva c-uppsats och söker därmed gymnasieelever som vill vara med och delta i vår undersökning. Under hösten 2012 deltog vi i projektet Unga möter unga, där vi bland annat besökte era gymnasieelever och hade diskussioner kring sex- och samlevnad. Nu söker vi deltagare till fokusgrupper och undrar därmed om vi skulle kunna få möjlighet att komma på besök hos er och informera ett par av era klasser om denna undersökning.

Vår ambition med uppsatsen är att få en förståelse för ungdomars tankar och erfarenheter kring Internetbaserade sociala kontakter. Teman som vi tänker att vi kommer beröra är:

- Möjligheter och risker med social kontakter över Internet.
- Skillnader och likheter med virtuella och fysiska kontakter.
- Av vilken anledning skaffas de här kontakterna? Är det mer eller mindre givande jämfört med en kontakt i det fysiska livet?

Fokusgrupperna kommer att pågå cirka en timme, med 5-7 elever i varje grupp. Vårt mål är att göra minst två fokusgruppsintervjuer. Intervjuerna kommer att spelas in för att sedan transkriberas, det vill säga skrivas ut i text. Genom att transkribera säkerställer vi att det som blir sagt under intervjuerna återges korrekt i vår uppsats. Det kommer vara frivilligt att delta i undersökningen, eleverna kan under intervjuernas gång avbryta. Vi kommer även beakta anonymiteten. Personliga uppgifter, namn och liknande kommer att skyddas. Ljudinspelningarna kommer att förvaras på ett säkert ställe så att ingen obehörig får tillgång till dem.

Uppsatsen kommer förhoppningsvis vara klar i maj 2013. Den kommer sedan publiceras digitalt på Institutionen för socialt arbetes hemsida. Uppsatsen kommer därmed att arkiveras på Göteborgs Universitet. Vi har ingen avsikt att använda denna uppsats i något annat sammanhang utanför universitet.

Om ni har ytterligare frågor, kontakta gärna oss!
Tack på förhand.

Med vänliga hälsningar
Frida Bergström och Clara Egedal

Handledare: Therese Wissö
Institutionen för socialt arbete, Göteborgs Universitet

8.2 Frågeguide

- **Introduktionsfråga**

Hur gamla är ni?

Har ni egna datorer hemma?

Använder ni Internet på era mobiltelefoner?

- **Den virtuella arenan**

Hur mycket använder ni Internet en vanlig dag?

Vad gör ni på Internet?

När vi säger "kontakter över Internet", vad tänker ni på då?

- **Med vem skapas kontakterna?**

Var skapas dem? Ex. chattforum?

Med vem/vilka?

- **Nyckelteman – Virtuella kontakter blir fysiska**

Möjligheter med sociala kontakter över Internet.

Risker med sociala kontakter över Internet.

Skillnaderna/likheterna med virtuella och fysiska kontakter.

- **Betydelsen av virtuell kommunikation**

Av vilken anledning skaffas de här kontakterna egentligen? Är det mer eller mindre givande jämfört med en kontakt eller relation där man också träffas fysiskt?

- **Slutfråga**

Är det något vi missat?

Vill någon tillägga något mer?